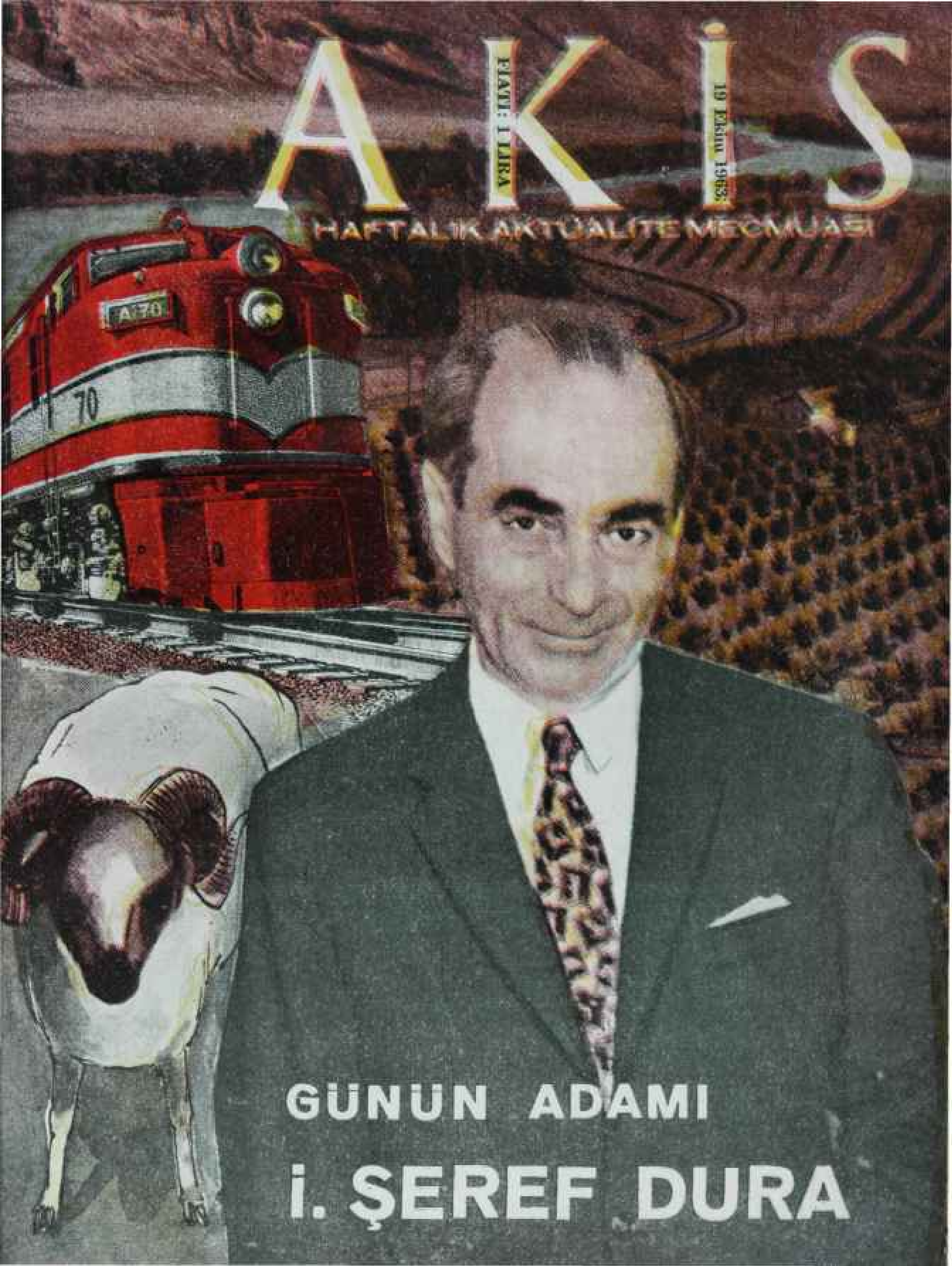

AKİS
FİATI: 1 LİRA
19 Ekim 1963
HAFTALIK AKTÜALİTE MECMUASI
A.70
70
GÜNÜN ADAMI
İ. ŞEREF DURA

SU
DAMLAYA DAMLAYA GÖL
UFAK TASARRUFLARINIZDAN İSE
SERVET OLUR
TÜRKİYE
VAKIFLAR BANKASI
1 LİRA
1000
UĞUR K.

Sayı:486 Cilt: XXVIII Yıl.: 10

Sahibi

Mübin Toker

Yazı İşleri Müdürü
Kurtul Altuğ

Bu sayıda Yazı Kurulu

İç Haberler Kısmı : Metin Toker Atillâ Bartınlıoğlu, Güneri Cıvaoğlu, Egemen Bostancı ve Vedat Zeydanlı (İstanbul), Seyfi Özgenel (İzmir) - Dış Haberler Kısmı: Halûk Ülman — Magazin Kısmı: Jale Candan, Tüli Sezgin. Bihin Anter, Hüseyin Korkmazgil - Sinema: T. Kakınç — Tiyatro : Naciye Fevzi, Lûtfi Ay — Radyo: Süha Gökmen — Kitap: İlhami Soysal - Spor: Vildan Aşir Savaşır.

Resim

Fotoğraf

Klişe

Özdoğan Klişe Atölyesi

Yazı işleri.
Rüzgarlı Sokak No. 15/2
Tel: 11 89 92

İdare
Rüzgarlı Sokak No: 15/1

Tel: 10 61 96

Abone Şartları
3 aylık (12 nüsha) 10.00 lira
6 aylık (25 nüsha) 20.00 lira
1 senelik (52 nüsha) 40.00 lira

İlân şartları
Santimi 20 lira
3 renkli arka kapak 1500 lira

AKİS Basın Ahlâk Yasasına uymayı taahhüt etmiştir.

Dizildiği yer

Rüzgârlı Matbaa

Basıldığı yer

Devintes Ticaret ve Sanayi Koli. Şti. Matbaası

Basıldığı tarih
18.10.1963

Fiata 1 lira

AKİS

HAFTALIK AKTÜALİTE MECMUASI

Kendi Aramızda

Sevgili AKİS Okuyucuları

Bu mecmua senelerdir bir şiddetli mücadelenin içindedir ve ön safta pişanların arasındadır. Çıktığımız günden beri her meselede, doğru bulduğumuz taraftan olmaktan çekinmedik. Sadece "renksizler" dir ki göze batmazlar ve herkesle dost olarak, yüze gülerek, onu bunu kollayarak, kendilerine dalma emin iltica yerleri muhafaza etmeye gayret göstererek "idame-i ömür'' eylerler. Böyle bir davranışı hep reddettik. Fikirlerimizi her zaman, açıkça söyledik. Dostlarımızı, kusurlu saydığımız hareketleri olduğu takdirde, yermekten kaçınmadık. Bu bize, ekseriya o dostları kaybettirdi. Hattâ bir kısmını düşman bile yaptı. Ama bu manasıyla politika yapmamayı, biz bu mecmuanın ana politikası olarak bildik.

Neticeden şikâyetçi değiliz. Bütün gözlerin üzerimize ve bilhassa bu mecmua ile şahsı artık bir vaziyette olan Metin Tokerin üzerine çevrik bulunmasına rağmen hiç bir hücum, hiç bir taarruz, biç bir tecavüz biri yıldırmadı, hattâ hadiselere serinkanla, sakin, sadece iyi teşhis koymaya çalışarak bakmamızı önlemedi. AKİS'i vurmanın kabil olmadığım, zira AKİS'in bir cam köşkün içinde outrmakta olduğunu bildiğini bugün herkes anlamıştır.

Şu anda, son macera Lokomotif Hikâyesi Mecliste kesin karara bağlanmamıştır. Bir Meclis Soruşturması açılacak mıdır, açılmayacak mıdır belli değildir. Bilinen, AKİS'in meseleyle bir ilgisini, araştırmayı yapan meşhur komisyonun üyelerinin bile görmedikleridir. Belki Meclis işin nasıl monte edildiğini anlamış bulunduğundan hiç bir tahkikata lüzum görmeyecektir.'

Ama, hiç kimsenin gönlünde bir şüphenin kalmasına, bir takım yüreklerde "Tabii, meseleyi Mecliste örtbas ettiler!" inancının yerleşmesine, kendilerine kalsaydı neler ve neler ispat edebileceğini söyleyecek kimseler çıkmasına razı değiliz. Lokomotif işinde bir dalavere yapılmış mıdır, yapılmamış mıdır? Biri hiç ilgilendirmez. Rüşvet alınmış mıdır, alınmamış mıdır? Zerrece önemi yoktur. Memurlar mı şöyle yapmıştır. Bakan mı? Onunla da meşgul değiliz. İki milletvekili ve üç gazetenin sorumluları ile bir derginin sahibi, ilk beşi hakkında tazminat, sonuncusu hakkında ise hem tazminat, hem ceza davaları açılmış olarak adil hakimler önünde AKİS'in bu hadisede en ufak bir tesirinin, teşebbüsünün, gayrımeşru davranışının bulunduğunu ispat fırsatım kazanmaktadırlar. Ortaya sersinler bakalım yaydıkları havanın delillerini, vesikalarını, hattâ inandırıcı karinelerini..

umumi efkâr önünde söyledik, siyaset alanında söyledik: Hodri meydan! Üçüncü defa, adalet önünde tekrarlıyoruz: Hodri meydan, hacı babalar!

Saygılarımızla
AKİS

içindekiler

Günlerin getirdiği

Yurttan Akisler

Selahattin Akyol
Haklı daima kazanır

Politikacılar — Geçen hafta içinde Ankara Sorgu Yargıçlığı bir dâva dosyası hakkında men-i muhakeme karan verdi. Dosya, hayli kabarmış olan Akyol - Çelikbaş dosyasıdır. Sanayi Bakanı Çelikbaş, kendi arzularına boyun eğmediği için Sümerbank Genel Müdürü Selahattin Akyolu evvelâ vazifesinden başka bir vazifeye nakletmiş, sonra da hakkında bir yolsuzluk dosyası tanzim ederek mahkemeye vermişti. Dâva, AKİS okuyucularının bildiği gibi, zaman zaman eğlenceli safhalar arzetmiş, bu arada bazı merciler tazyik altında bile bırakılmıştı.

Nihayet mesele, bilirkişiye havale edildi. Ankara Orta Doğu Teknik Üniversitesi öğretim üyelerinden teşekkül eden bilirkişi, Selahattin Akyolu değil suçlu bulmak, taltif etmek gerektiği yolunda mütalaa beyan etti. çelikbaş bu bilirkişiyi kabul, etmedi ve dosya bir başka bilirkişiye tevdi edildi. İstanbul Teknik Üniversitesinden

seçilen ilim adamları da Akyolu suçlu bulmadılar. Dosya Savcılığa geldi. Savcı, dosyayı Sorgu Yargıçlığına tevdi etti. Sorgu Yargıçlığı, bilirkişi raporlarını ve şahitlerin ifadelerini nazarı dikkate alarak, Akyol dosyası hakkında men-i muhakeme karan verdi. Karar Asliye Ceza Yargıçlığı tarafından da tasdik edildi.

Meselenin böylece kapanması gerekmektedir ama, kapanmıyacaktır. Zira, Çelikbaş Avrupadaydı ve yeni döndü. Şimdi gene paçaları sıvayacak ve kendisi için hayat memat meselesi olan bu dâvada illâ Akyolu mahkûm ettirmeğe çalışacaktır. Çelikbaşın müracaat edeceği tek merci olarak Ağır Ceza Yargıçlığı kalmıştır. Tabii, Çelikbaş bu yolu da deneyecektir. Ama adalet, namuslu insanlardan yanadır.

Çelikbaş ile ilgili olarak bir diğer eğlenceli olay da haftanın başlarında, Pazartesi günü cereyan etti. O sabah, İstanbulda yayınlanmakta olan günlük gazetelerden birinin Ankara Bürosundan Çelikbaşın Özel Kalem Müdürüne telefon edilerek, Çelikbaş Avrupadan döndüğünde kendisine sorulmak üzere, bir soru dikte edildi. Soruda, "CHP mallarının DP zamanında istirdat erinmesini Anayasaya aykırı bulan Anayasa Mahkemesi karan karşısında ne düşünüyorsunuz?" denilmekteydi.

Soru ilk bakışta garip ve hattâ biraz da yersiz görünmektedir. Zira bir CHP Bakanı olarak, Çelikbaşın, bu karardan sadece memnuniyet duyması gerekir. Fakat Çelikbaşın vaktiyle teklifi Meclise getiren ve malların istirdat edilmesi tezini kürsüde müdafaa eden adam cuması kararın eğlenceli yönünü teşkil etmektedir. Nitekim bir zamanların DP li Çelikbaşını hatırlayan muzip gazeteciler, bugünün Sanayi Bakanı Çelikbaşı kızdıracaklarım bile bile bu soruyu sormaktan kendilerini alamamışlardır.

Ziyaretler — İçinde bulunduğumuz ayın sonlarında yıllık mûtad istişarelerinde bulunmak üzere Milletlerarası Para Fonundan bir heyet Türkiyeye gelecektir.

Heyet üyeleri, Ankarada, Türkiyenin İktisadi durumu ve para politikası ile ilgili olarak iki hafta süreyle incelemelerde bulunacak ve bu arada Başbakan Yardımcısı Turhan Feyzioğlu ile Maliye Bakanı Ferit Meleni de ziyaret edeceklerdir.

Hazine Dairesinin davetlisi olarak gelen heyete, ayrıca, 5 Yıllık Kalkınma Planının 1964 Yılı Uygulama Programı hakkında da bilgi verilecektir.

Eğitim — Son yıllarda Ekim ayı gerek Milli Eğitim Bakanlığı ve gerekse Üniversite rektörlükleri için bir korku ve endişe ayı halini almıştır.

Üniversite kontenjanlarının dondurulmuş olmasına karşılık liselerin her yıl biraz daha artan sayıda melon vermeleri, bu aylarda yapılan Üniversite giriş sınavlarında başarı gösteremeyip açıkta kalan öğrencileri protesto hareketlerine sevketmektedir. Bu durum karşısında bir yandan Üniversite adedi arttırılırken, diğer yandan da giriş sınavlarında tatbik olunan usûllerde değişiklikler yapılmaktadır. İlk, defa geçen yıl tatbik olunan "Bütün üniversite için tek kayıt ve tek İmtihan" usulü bu yıl da uygulanacak ve 1964-1965 den yılından itibaren bu sınavların bütün Türkiye içindeki Üniversitelere şâmil kılınmasına çalışılacaktır.

Ancak esasen önceden tespit edilen limitin çok iuzla üstünde öğrenci adediyle eğitim yapan üniversitelerin kontenjanlarının artırılmasına imkân olmaması sebebiyle bu yıl açıkta kalması muhtemel öğrenciler için nasıl bir tedbir alınacağı meselesi bir dev problem olarak Milli Eğitim Bakanlığı yetkililerini ve rektörleri kara kara düşündürmektedir.

Müzik — Yeni Dünyanın tanınmış caz üstadı Duke Ellington ve orkestrası, haftanın sonlarına doğru Türkiyeye gelecektir.

Orta Doğu ülkelerinde çıkmış olduğu bir turneden dönerken Ankaraya uğrayacak olan Duke Ellington, Cumartesi gecesi Ankarada bir konser verecektir.

Duke Ellington Türkiyede iadece bir gün kalacaktır.

İşçiler — Haftanın ortalarında Çarşamba günü Ankarada 13 Bakan ve 13 işçi temsilcisi toplanarak, çalışma hayatım ilgilendiren problemleri halletmek üzere daha evvelce başlatma olan müşterek çalışmalara devam ettiler. Seri çalışmalardan dördüncüsünü teşkil eden bu toplantının gündemi şöyledir:

1 — Hür sendikacılığın gelişmesi ve itibar görmesi konularında Hükümetin tutumu,

2 — Statü hukukuna tâbi olanlarla hizmet aktiyle çalışanların durumu,

3 — İşçi ataşelikleri, İşçi Mahkemeleri, Taşıt Kanunu, asgari ücretler, radyolarda işçi saati,

4 — Turizm sanayiinde çalışan İşçilerin mesleki eğitimi,

5 — İşçi mesken politikası,

6 — Kamu Sektöründe çalışan işçilerin ücret sistemleri ve tâbi oldukları statü ile sosyal güvenlikleri bakımından bağlı bulundukları teşekkül ne olursa olsun, İş Kanunundan, Sendika Kanunundan ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunundan doğan haklarının istisnasız tanınması ve uygulanması,

7 — Harcırah Kanununun uygulanması,

8 — Mahalle bekçilerinin durumu... .

Dünyadan Akisler

Batı - Doğu — Doğu ile Batı arasında son aylarda hüküm süren gevşeme havası, geçen hafta, Doğu Almanyadaki Sovyet kumandanlığının Batı Berline giden oto yollarını askeri trafiğe kapaması üzerine bütün dünyanın yüreğini oynatan bir tehlike geçirdi Batı Almanyadan Batı Berline gidecek bir Amerikan askerî kamyonunun içindeki askerlerin sayılıp sayılmaması Konusunda çıkan anlaşmazlık, bereket versin, Sovyetlerin inatlarından vazgeçmelin üzerine uzun sürmedi ve böylece, yeniden rahat nefes almaya başladı.

İtalya — Vaiont barajı kenarındaki bir dağın zamanla kayarak baraj gölüne düşmesi üzerine, İtalyanın Alp dağları eteğindeki güzelim Langarone vadisi birden bir felâket alanına döndü. Barajdan taşan su ve çamurlar dörtten fazla köyü mezarlığa çevirdi, üç bine yakın insanın ölümüne yol açtı. Bütün İtalya şimdi bu ölülerin yasını tutarken, Parlâmentoda da komünistler dağın kaymakta olduğunu dahil' bundan iki yıl önce haber verdiklerini ileri sürerek kıyamet koparıyorlar.

Kuzey Afrika — Bir zamanlar Fransız boyunduruğundan kurtulmak için birbirleriyle kader birliği yapan Cezayirle Fas, geride bıraktığımız hafta içinde, Büyük Sahra kenarındaki bir sınır anlaşmazlığı yüzünden birbirleriyle silâhlı çatışmaya giriştiler. Fasın bu Konudaki ithamlar karşısında susmasına karşılık, Cezayirliler meseleyi Adla Ababadaki Afrika Devletleri Birliğine getirip onun aracılığını isteyeceklerini, Fas eğer bu birliğin verdiği karara uymazsa, o zaman bütün araçlarıyla karşı saldırıya girişeceklerini söylüyorlar.

AKİS

HAFTALIK AKTÜALİTE MECMUASI

Yıl: 10 19 Ekim 1963 Sayı: 486 Cilt: XXVIII

YURTTA OLUP BİTENLER

Millet

Yeni furya!

Bundan iki yıl kadar evvel, Türkiye-de bir moda yürürlükteydi: Sokaklarda yürüyüşler yapılıyordu. Üniversiteye giremeyen öğrenciler yürüyorlardı, şoförler yürüyorlardı, ayaklarından ayakkabılarını çıkartarak pabuçsuz olduklarını söyleyen işçiler yürüyorlardı. Bu manzaradan telaşa düşenler çoktu ve bunların bazıları siyaset hayatında yüksek mevkiler işgal ediyorlardı. Endişeliydiler, "Ne olacak, bunun sonu?" diye kendi kendilerine soruyorlardı ve bir asayişsizliğin, otorite buhranının sıkıntısını hissediyorlardı.

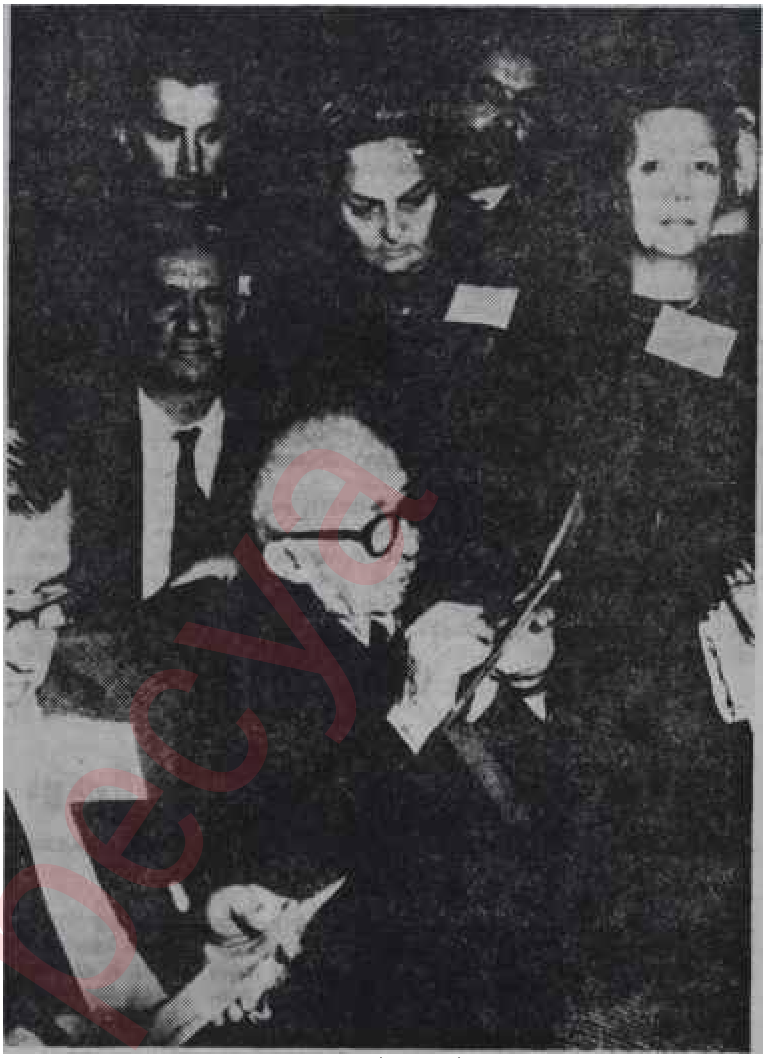
İlk bakışta hakları da yok değildi. Zira yürüyüşler sokaklarda bitmiyor, ondan sonra bir belirli Basının sütunlarında pertavsız altına almıyordu. Siyaset adamlarıyla birlikte, ciddi gazeteler ve gazeteciler de yaratılan havadan kendilerini kurtaramıyorlardı ve memleket sathında bu çeşit gösteriler her yerde, her evde, her ağızda konuşuluyordu.

Bugün, o devri hatırlamıyoruz bile- Yürüyüşlerin ne heyecanı, ne verdiği endişe, ne yarattığı alaka kaldı.- Zira İktidar ve bilhassa onun başındaki 1-nönü, hâdiseyi bir demokratik hayatın tabii hadiselerinden saydı, olağan karşıladı, haksız ve yersiz yürüyüşlerle iş mübalağa edilince usulün kendi kendine dejenere olacağı teşhisini koydu. İnönünün bu teşhisi de doğru çıktı.

İki senelik yeni hayat tarzımız içinde bir başka furya daha vatan semalarını çınlatmıştır: Af teraneleri! Sanki bütün memleketin kalbi af için çarpıyordu. Milletin bir meselesi, buydu. Her şey ona bağlı vaziyetteydi. Toplantılar yapılıyor, kongre kararları alınıyor, sütun sütun yazılar bu defa bir başka belirli Basında yazılıyordu. Telâşa kapılanlar, endişeye düşenler arasında gene siyâset hayatında yüksek mevkii olanlardan, gene ciddi gazeteler ve gazetecilerden bir kısmı yer aldı. Teranenin rejimi bir felâkete götüreceğinden korkuyorlar, çekmiyorlardı. Zira bir takım realiteleri biliyorlar, görüyorlardı. Hatta böyle bir tehlikenin teşebbüsleri bile patlak verdi. .

Şimdi, o mesele de kapanmıştır ve İflâs etmiştir. Zira, ömrünü tüketmiştir.

Bugünlerde millet bir yeni furyanın içinde, yahut karşısında bulunmaktadır. Çeşitli çevreler bir Yolsuzluklar Edebiyatını çalakalem işlemektedir ve öyle bir hava yaratılmıştır ki gene bir çok kimse "Bunun sonu ne olacaktır?" diye endişe duymakta, üzülmekte, sıkılmaktadır. Herkesin herkese öyle bir

Başbakan İsmet İnönü
Sabreden derviş, muradına ermiş.

HAFTANIN İÇİNDEN

Hayal Etmeme Sanatı

Metin TOKER

Bugünlerde gene çok kimsenin hatırındaki bir sual şudur : "Üçlü Koalisyon bozulursa ne olacaktır?" Ancak sualin bugünkü soruluş tarzıyla bundan altlı yedi ay önceki sorulu; tarzı arasında bir fark vardır. Altı, yedi ay önce bu, bir endişe ifadesiydi. Şimdi, daha ziyade bir merakı dile getirmektedir. Zira, hemen her şey göstermektedir ki hiç olmazsa yakut bir istikbalde bir askerî macera, bir ayaklanma, bir tadsız hadise ihtimali Türkiye için bahis konusu değildir. 27 Mayısı doğuran şartlar geri gelmedikçe hiç kimse hiç kimseyi bir sergüzeşte gitmek için kandıramayacaktır. Türk Silâhlı Kuvvetleri, komuta zincirine her lamandan daha fazla bağlı olarak o yolun bir felaket yolu olduğunu herkesin kafasına sokmuştur. Memleket umumi efkârında da, bir avuç gürültücü azınlığın şamatasına rağmen demokratik sistemin meselelerimizin halli için en akil başında usul olduğu fikri her gün biraz daha fazla güç kazanmaktadır. O balamdan "Üçlü Koalisyon bozulursa ne olacaktır?" sualinin cevabı, her halde «Felâket olacaktır" değildir. Başka rahat memleketlerde koalisyonlar çözülünce ne oluyorsa, bizde de o olacaktır. Yani, siyaset alanında bir takım yeni gelişmelerle yeni bir iktidar kurulacaktır. Bu gelişmeler hangi istikameti alacaktır? Merak, bu noktadadır.

Bir takım gerçekler iyi kavranırsa ve bir takım hadiselere doğru teşhis konulursa, her şeyden fazla türk politika hayatının esasları bilinirse Üçlü Koalisyon bozulduğu takdirde ne olacağını tahmin etmek göründüğü kadar müşkül değildir. Bir defa, bugünkü şartlar içinde C.H.P. nin temel taşı durumunda Bulunduğunu kabul etmek lâzımdır. Bunun iki sebebi vardır: C.H.P. nin lideri İsmet İnönüdür, C.H.P. yi millet 15 Ekim seçimlerinde o güçte Meclise göndermiştir ki C.H.P. nin tek başına hükümet kurmasına imkân olmamakla beraber C.H.P. akı de bir hükümet kurulamamaktadır. Tabii C.H.P. yi bir taraf, bütün ötekileri bir taraf saymak gibi işi beş yaşındaki çocuğun güleceği bir basitliğe irca meraklıları kâğıt üzerinde aksi hesaplar yapmaktıdırlar. Ama, Hasan Dinçerin C.K.M.P. sinin C.H.P. siz bir oyuna girişeceğini, yahut Gümüşpala ile Bölükbaşının aynı arabayı çekeceklerini, ya da Ökten. Kapantı. Oral, Evliyaoğlu tipi kimselerin bir Vatan Cephesinin C.H.P. ye ve onun temsil ettiği fikirlerle kuvvetlere karşı kuruluşunun içinde bulunabileceğini düşünmek hiç bir siyasî anlayışa sahip olmamak demektir. Bugünkü Parlamentonun teşekkül tarzı itibariyle, bugün. C.H.P. nin katılmayacağı bir İktidar fiilen mümkün değildir.

"Üçlü Koalisyon bozulursa ne olacaktır?"ı ters çevirip bir an. üçlü Koalisyon bozulursa nenin olmayacağını hesaplamak çok şeyi aydınlatacaktır. Bir defa İsmet İnönü ve C.H.P. bir daha A.P. ile birlikte bir koalisyonu kurmayacaktır, böyle bir koalisyonun içinde bulunmayacaktır. Bunu İsmet İnönü de, C.H.P. de ifade etmişlerdir. Bilinen A.P. ve onunla ortaklık denemelerine tekrar girişecek kadar hafif bir İnönü, bir Halk Partisi! Böyle bir şey düşünülemez. A.P. yeni parlemanter rejimin başında kendisine verilen bir şansı heba-etmiş ve türk politika hayati içinde damgalanmıştır. Onun üzerinden bu damgayı silmeye biç kimsenin ne niyeti, ne kudreti vardır. Ufalanan Y.T.P. lilerin arasında bu çeşit bir hayal besleyenler, "C.H.P. gene A.P. ile hükümet kurar, bu de nıuhalefete geçip A.P. nin yerini alırız, onun bugün bize yaptığını biz ona yaparız" diye düşünenler bulunabilir. Bu, İnönüyü de, C.H.P. yi de hiç tanımamak demektir. Kaldı ki, e halde bile Y.T.P. nin bir gençlik aşısının mucizesinden ümit beklemesi akıl alacak husus değildir. Bir Alican, ne olursa olsun, bir belirli hududun ötesine geçmeyi kendisine yedirecek adam sayılamaz. Y.T.P. o istikamette lider değiştirdiği takdirde ise Alican ve takımını saflarında bulmayacaktır.

Demek ki Üçlü Koalisyon bozulduğu takdirde ne bir yeni C.H.P. — A.P. Koalisyonu bahis konusudur, ne de Millî Koalisyon diye ad takılmış demokrasi maskaralığı İnönünün ve partisinin iltifatına mazhar olacaktır. Muhalefette CHP. ile de bir iktidara, Parlamentonun teşekkül tarzı mani bulunduğuna ve sayı yetmeyeceğine göre bir siyasi kriz ortaya çıkacaktır. Bugün böyle bir krizi sadece Y.T.P. yaratmak istidadındadir.

Ama böyle bir krizi Y.T.P. yaratırsa. Y.T.P, iner istemez kendisini C.H.P. li bir yani koalisyonun dışında bırakmış olacaktır. Zira bugünkü Üçlü Koalisyon Y.T.P. tarafından, C.H.P. ile ihtilafa düşmek suretiyle bozulacak, sonra bir yeni koalisyonda aynı C.H.P. Be aynı Y.T.P. gene beraber bulunacaklar, bu, bahis konusu ih tilâf halledilmedikçe hatıra getirilemez. İhtilâf halledilir ise, o zaman zaten üçlü Koalisyonun bozulmasına lüzum hasıl olmaz.

O halde, çıkmaz olmayan yollar hangileridir? Bugünkü Üçlü Koalisyon bozulduğu takdirde, realist olarak sadece iki yol vardır. Bunların birincisi, A.P. nin kaderini benimseyecek Y.T.P. den ve A.P. nin kendisinden kopacak bir milletvekili grupunun iltihakıyla kuvvetlenecek Müstakillerle birlikte bir C.H.P. ve C.K.M.P. ortaklığıdır. Müstakillere öyle fazla bir kalabalığın karılmasına lüzum yoktur, C.H.P. ve C.K.M.P, zaten ikiyüz kişidirler ve Müstakillerin sayısı bugün yirmiye yalandır. On milletvekili hukuki, yirmi milletvekili ise fiili bir hükümetin kurulması için yetmektedir de, artmaktadır bile.. Meclisin havası bunu imkânsız göstermemektedir.

Bu olmadığı takdirde ikinci yol. Parlamentonun kendi kendisini feshiyle yeni seçimlere gidilmesinden ibarettir. Her Demokraside, bir Parlamento bir hükümet kurmaya muvaffak olamadığı zaman yapılan budur ve bizim buna alışmamız lâzımdır. Nihayet seçmene gitmek ve memleketin düğümlenmiş bir meselesine çözüm yolunu ondan istemek en tabii harekettir. İsteyen istediği kadar bunu blöf olarak vasıflandırsın, İnönünün ve onun partisinin blöfcü olmadıklarına herkes ve her şey şahittir. Ama çok saman gerçek, kafalara, geç kalınacak dank etmektedir. Bu noktayı, şimdiden düşünmekte ve böyle bilmekte fayda vardır.

Zaten mahallî seçimlere, şurada bir ay zaman kalmıştır. Bu seçimler ne netice verirse versin siyaset bayatı esaslı bir değişikliğe uğrayacak ve durumun bir yeniden gözden geçirilmesine mutlaka düzüm hasıl olacaktır. Ama o zamam beklerken Koalisyonda yanlış hesaplar yapmamakta "sayılamayacak kadar büyük lavda" vardır.

çamur sürmesi devri açılmıştır ki tozkoparan fırtına içinde gözgözü görmemektedir. Havanın yaratılmasında Basının rolü de inkâr edilecek gibi değildir ve bir takım gazetelerin bir takım menfaatlere bazen bilerek, bazen bilmeyerek âlet oldukları m görmek üzüntü vermektedir. Zira millet yavaş yavaş anlamaktadır ki hedef sadece, yolsuzluk yapılmasına karşı çıkmak değildir ve bu istikametteki bazı gayretlerin altında başka şeyler de yatmaktadır.

Aslında, tıpkı meşhur yürüyüşler gibi bunu da bir açık sistemin icabı saymak ve sabırla, ona alışmaya çalışmak lâzımdır. Ancak kapalı rejimlerdedir ki bu çeşit havalar estirilmez ve büyük yolsuzluklar o perdenin arkasında çevrilir. Yeni furya, ötekiler nasıl dejenere Olmuşsa öyle iflâs edecek, kendi kendisini İtibardan düşürecektir.

Ama bu neticeyi almanın bir esaslı tartı vardır: Gerçek yolsuzlukları en amansız şekilde takip etmek, sorumlularını adalet önünde cezalandırmak, buna mukabil suni iddiaların karşısında cesaretle, kesin vaziyet almasını bilmek ve şerefler, haysiyetlerle birlikte, devlet mekanizmasının sekteye uğraması ihtimalini ortadan kaldırmak! Birincisi yolsuzlukları asgari hadde indirecek, ikincisi bir aşağılık demagojinin çanına ot tıkayacaktır.

Millet, ortaya atılan iddia ve ithamlardaki mübalağa, politika hesabı Ve karanlık niyet payım her gün biraz daha fazla hissetmekte, "Yok, devenin başı!" sözü daha sık dudakların ucuna gelmektedir. Bu, yeni furyanın da bir esaslı tehlike doğurmaksızın vatan sathından gelip geçeceğinin en inandırıcı delilini teşkil etmektedir. Bütün o çeşit kampanyanın, bulaştırmak istediği kimselerin, şahsiyetleri itibariyle en spektaküleri ve en fazla istismar edileni olan meşhur Lokomotif Hikâyesinden kala kala nenin kaldığını görmek milletteki yeni temayüle hak verdiren en esaslı unsur olmuştur.

Bu, bazı okların dönüp atam vurması kanununun bir yeni tezahürüdür.

Hükümet

Melek gibi bir adam!

Bu haftanın ortasında, Koalisyon kanatları karşılarında melek kadar uysal bir Başbakan, her arzularına peki diyen bir İsmet İnönü buldular. İnönü,kendi görüşünce en mükemmel İçişleri Bakanı olacak adamı seçmişti: Orhan Öztrak. Babası da —Faik Öztrak— bir eski İçişleri Bakanı olan Orhan Öztrak, Tekel Bakanı olarak Kabinenin mükemmel imtihan vermiş bir kaç eski Bakanından — İlhami Sancar, Bülent Ecevit, İlyas Seçkin, Hükümet içindeki görevi İtibariyle Tur han Feyzioğlu, Hasan Dinçer, A. Kemal Yörük, Raif Aybar, P. K. Gökay tipi...— biriydi. Hem hükümet etme hem siyaset yapma sanatında başarı göstermişti. Umumi efkâr ve Meclis, İşinden memnundu, tutumundan mem nundu. Bilinen şartlar altında görevinden ayrılan —yahut alman— Hıfzı Oğuz Bekatadan sonra İçişleri Bakanlığı koltuğuna oturması hem o koltuğu dolduracaktı, hem de C.H.P. lileri memnun edecek, bir takım partiiçi sızıltıları, dırıltıları, huzursuzluk ve ezilme şikâyetlerini önleyecekti.

İnönü Sah günü adayını iki ortağının başları, Ekrem Alican ile Hasan Dinçere bildirdi. Onlara danışmaya, Koalisyon Protokolü gereğince mecburdu. Gerçi protokol bir mutabakatı şart koşmuyordu. Ama danışmada bir

Bekata İçişleri Bakanlığı koltuğunda, Azizoğlu kürsüde

Geçmişe mazi derler

mutabakat kokusunun bulunduğuna şüphe yoktur. Alican ve Dinçer ertesi sabah görüşlerim söylemeyi kabul ettiler. Çarşamba günü de Orhan Öztrakın İçişleri Bakanlığını "Partizanlık yapabilir" gibi hayli komik bir mucip sebebe dayayarak reddettiler. Başbakan "Peki" dedi. Madem ki istemiyorlardı, emir büyük yerden geliyordu! Ne yapalım, Başbakan da bir başka aday arayacaktı. Mehmet Hazer ve Arif Hikmet Onat üzerinde durdu, sonra bunlardan ikincisinin Bakanlığını, ortaklarından istirham etti. Fakat Alican gene kabul buyurmada. Alican bul.. Birşey arzular da, o yerine getirilmez mi? İsmet Paşa bir yeni aday aramağa koyuldu Adam değil, melektir bu İsmet Paşa!

Tabii İnönünün bu uysallığı, ken-

di partisi içindeki "Ortak Şımarıklılığı" ndan illahlah demiş, bilhassa genç ve ateşli, haklı bir heyecana sahip grupu hop kaldırdı, hop oturttu. İnönü onlara sâkin olmalarını, kendisine güvenmelerini, daha önemli hususların bahis konusu olduğu bir devrede bulunduğumuzu hatırlattı.

C.H.P. Grupunun havası

Aslında, CHP. Grupundaki infial ve hiddet Bekatanın istifasıyla alevlenmiştir. İşin başında Grup, İçişleri Bakanının hafifliklerinden bezmişti ve Bekatanın yerini doldurmadığını görüyor, onun değiştirilmesini istiyordu. Nitekim Grup idarecileri bu temayülü Başbakan İnönüye bildirmişlerdir ve mesele Grupa önce, bu istikamette takrirle gelmiştir. Fakat kürsü adamı Bekata işi öyle bir noktaya getirmiştir ki, sanki kendisi, bir yaman 27 Mayıscı olarak, eski devir şampiyonu Yusuf Azizoğluna kurban edilmektedir hatan doğmuş ve şahlanan Grup Azizoğluna karşı Bekatayı tutmuştur. Kendisine bir nevi itimat beyan edilmiştir.

Kürsü adamlığı İnönüye sökmemişör ve bardağı taşırdığından dolayı Bekata, bir devlet adamının vasıflarını bir kenara ittiği için gruptan sonra İstifa etmek mecburiyetini hissetmiştir. Bu istifa işleri büsbütün karıştırmış, bu sefer Grupta, aksi istikamette memnun suzluk doğmuştur. Grup idare kurulundan önce, Grupun Bekata hakkındaki temayülüne hatalı teşhis koydukları gerekçesiyle bir takım gençler istifa etmişler, İnönü bunları geri aldırmıştır. İkinci defasında Grupun Başkan Vekili Rüştü Özal istifa etmiş, fakat İnönü ona da:

"— Yok öyle şeyi Haydi, sen Grupunun başına git.." cevabını vermiş ve Grupun gençleri tarafından tutulup sevilen Konya milletvekilinin istifasını kabul etmemiştir.

Ama bunlar, C.H.P. Grupunun çalkantılarım dindirmemiştir. Zira Grupun büyük derdi. Hükümet ile kentli arasındaki münasebetlerin iyi tanzim edilmemesi, hatta irtibatın hiç bulunmamasıdır. Grup iyiniyetlidir. Başbakana elinden gelen yardımı yapmak istemektedir. Ama İnönüyle her mesele hakkında görüşmeleri imkansızdır. Sunu kabul etmektedirler. "Bize, o seviyede olanları muntazaman anlatacak bir 2 Numaraya ihtiyaç vardır" sözü, ağızlarda en fasla dolaşan sözdür. Hükümet Üyesi olarak gördüğü görev sadece takdir uyandıran Feyzioğlundan şikâyet, bu öteki görevi iyi görmemesin dendir.

Buna mukabil İnönü de, kafasından har geçeni Grupta bahis konusu etmek imkânına sahip değildir. Zira, Bekata Meselesi bir defa daha göstermiştir ki orada söylenen bütün sözler, üstelik bir de deformasyona tâbi tutularak ayyuka çıkarılmakta ve her çeşit hareket serbestliğini kırmaktadır.

Bu bakımdan anlaşmazlık ve bir sağırlar diyalogu, daha bir ay kadar mutlaka sürecektir. İnönü Gruptan, iç politika kulislerinde, şu Mahalli Seçimlere kadar tam manasıyla güven göstermesini, kendisini serbest bırakmasını ve kendisine kasen her şeyi bilmese de destek olmasını beklemektedir. "Bir ay" ın sebebi. Mahalli Seçimlerin neticesi ne olursa, hangi istikamette olursa olsun bu neticenin siyaset hayatımız üzerinde hayati tesir icra edeceğinin son derece açık olmasıdır.

Bir iyi Başkan

Ferruh Bozbeyli

Tecrübeler göstermiştir ki, Mecliste hava celseyi idare eden Balkanın meharetiyle orantılıdır. Başkan iyi olursa hava sakin olmaktadır, en çetrefil ve netameli konular rahat rahat görüşülmektedir, Başkan ipin ucunu kaçırırsa en manâsız sebeplerden hır-gür çıkmakta, ortalık katışmaktadır. 1960 öncesindeki Mecliste bu böyleydi, bugün bu böyledir.

Yeni Meclis, bir iyi Başkanı ortaya çıkarmak fırsatım verdi: Ferruh Bozbeyli. Ferruh Bozbeyli Millet Meclisinin A.P. li Başkan vekilidir ve tam bir tarafsızlıkla, sadece mükemmel bildiği tüzük hükümlerine bağlı kalarak İdare ettiği celselerde duruma tamamile hakim olmaktadır. Nitekim, bu tosumu dolayısıyladır ki A.P. li ve C.H.P. li, müstakil ve Y.T.P. li, yahut M.P. li veya C.K.M.P. li bütün basın mensupları Ferruh Bozbeyliyi kürsüde görünce rahat bir nefes almaktadırlar ve bir döğüşün olmayacağını hemen anlamaktadırlar Salondaki milletvekillerinin de bu genç Başkanın idare tarzına itimatları her geçen gün biraz daha arttığından onun ikazlarını, sözlerini hüsnüniyetle dinlemektedirler.

A.P. Meçinsin aşırı ucudur. Ferruh Bozbeyli celseleri, partisinin tesiri altında kalarak idare etse ve taraf tutsaydı bunun Meclise, Bozbeyliye ve A.P. ye bir faydası olur muydu? Onun kaşına, bunun gözüne baksaydı bu itibarı sağlayabilir miydi? Bundan, herkes için alınacak bir ders vardur. İçinde yaşadığımla siyasi ortam, sivrileri- ve sivrilikleri istemiyor. Akıl, mantık ve basiret yolundaki en şiddetli davranışları hoş ′ karşılıyor —Ferruh Bozbeyli İçişleri Bakan Vekili Pirinçcioğlunu hizaya çağırınca C.H.P. liler bile ona hak verdiler—, bundan uzaklaşıldı mı şamarı indiriyor.

Nitekim bu yüzdendir ki Yusuf Azizoğlu—Hıfzı Oğuz Bekata konusundaki görüşmeler sırasında A.P. Grupu adına Cihat Bilgehan çok mantıki, hislerden ve hesaplardan uşak güzel bir konuşma yapınca hem havaya hakim oldu, hem de Grupuna "Aferin!" kazandırdı.

Fena mı oluyor?

Tırmıkça kediler '

Nitekim İnönünün, Bekata—Azizoğlu çekişmesinde de "Melek gibi bir adam" durumunda görünmesi, her iki tarafı hizaya getirmemesi, ağzını açmaktan çekinmesi bu bekleyişin neticesidir. İnönü, kendi tarafının tırmıkçı kedisini ortadan çekip almıştır. En basit siyasî incelik, öteki tarafın da aynı şekilde davranması olacaktı. Halbuki Y.T.P, ve onun lideri bu yolu tutmadılar. Aksine, bir zafer havasım neticeye vermek istediler. Sağlık Bakanı da Mecliste bu konuda, gündem dışı çok talihsiz bir konuşma yaptı. Azizoğlunun kürtçülükle bir alâkası bahis konusu değildir. Ama bölgecilik ve hele bir bölge halkı üzerinde himaye kanadı gerilmesi teşebbüsü, her halde bir Hükümet içinde bir Başbakanı memnun edecek davranış olmaktan uzaktır. Nitekim bunun neticesidir ki bu haftanın başında İçişleri Bakan Vekili Vefik Pirinççioğlu Meclise, elinde bir yazılı metihle girdi, fakat kürsü tecrübesizliği dolayısıyla bunun altılıdan girdi, üstünden çıktı. Halbuki, elindeki yazının okuyabildiği kadarından anlaşılan, bunun, Azizoğlunun bölgecilik gayretlerine sert ve şiddetli bir mukabele olduğuydu.

O gün saat 15'de Başkan Vekillerinden Ferruh Bozbeyli gündeme geçtiğinde Mecliste belli bir sinirli hava vardı. Senato toplantısını bırakıp gelen senatörler arka sıralarda, salonda konması muhtemel pandomimi bekliyorlardı. Çekişmenin iki kahramanı Bekata ve Azizoğlundan birincisi, arkada senatörlerin yanında, ikincisi Azizoğlu ise, en önde Y.T.P. sıralarında onarmaktaydılar.

İlk söz önerge sahibi Konya milletvekili A. İrfan Barana verildi. Baran kürsüye geldi ve genel görüşme isteyen önergesini savundu. Baran meseleyi "bir skandal" olarak vasıflandırdı. "Hükümete ait iki Bakan" ın bu tarz bir dalaşmaya girmesinin memlekete fayda değil zarar getirdiğini bildirerek:

"— Yüksek Meclisiniz, şekil ve muhtevası çok çirkin bu olaya vazıyet etmek zorundadır" dedi.

Baranı Y.T.P. Grupu adın Alâattin Eriş takip etti. Eriş de meseleyi çirkin olarak vasıflandırdı ve "mutlak surette karara bağlanması" dileğinde bulunarak Y.T.P. nin Genel Görüşmeyi de, Araştırmayı da kabule hazır olduğunu bildirdi. Grup sözcüleri meselenin ne derece basit ve ne derece biati olduğunda ittifak ettiler; A.P. sözcüsü Cihat Bilgehan da bir parça uzun, fakat iyi ve iğneli bir konuşma yaptı. A.P. Grupu olarak Genel Görüşme aleyhinde oy kullanacaklarını söyledi. A.P. li sözcü gerekçesini şöyle anlattı:

"— Şimdiye kadarki tecrübelerden edindiğimiz intiba odur ki. Genel Görüşme, yeni bir şey getirmez. Biz A.P. Grubu olarak Genel Görüşmenin memleketimize ve milletimize neler getireceğini mütalea etmek zorundayız".

Bilgehana göre Genel Görüşme açılırsa, hiç kimsenin meçhulü olmayan bir takım dedikodular ortaya atnacak ve sonra milletvekilleri bir iç ezikliği ile salondan ayrılacaklardı. A.P. li Bilgehan meselenin bir de başka yönüne dokundu ve şöyle dedi :

"— Muhtıracı Alican gibi Bekata da, durumu evvelâ ilgili mercilerle halledeceği yerde umumi efkâra açıklama ve bu yüzden ortaya mesele çıkmıştır"

Bilgehan sözlerini şöyle bağladı:

"— Bir Genel Görüşme açılması derde deva değildir."

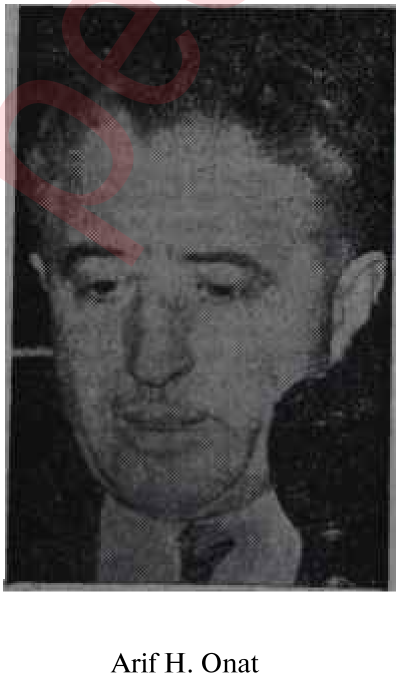
Kulağa Küpe..

Alameti farika

Bölükbaşı, partisine bir sembol arıyormuş. Düşünülen de, kartalmış. Ama, kartalın profilinin Bölükbaşının profiline benzemesi pek arzulanıyormuş-

Ayol, şu sırada umumi efkâr önünde M.P. alâmeti farikasını buldu bile, daha ne arıyorlar :

Koç! .

Arif H. Onat
Çam, sakızı çoban armağanı

Bir, yeni teklif

C.H.P. Grup sözcüsü A. İhsan Göğüş kürsüye başka bir teklifle geldi. Bir Bakan bir Bakam Anayasanın bütünlüğü ile bağdaşamayacak bir hareketi yapmakla, 27 Mayısın mahkûm ettiklerine hüsnü muamele göstermekle itham etmişti. Üstelik ortaya bir takım bölücü, ayırıcı gayret dedikoduları atılmıştı. Bütün bunların açıklanmasında fayda vardı.

Göğüs, bir Genel Görüşme değil de meselenin iyiden iyiye incelenmesi için bir Meclis Araştırması açılmasını teklif etti. Göğüş, önergesini Başkanlığa takdim, etti ve kürsüden indi.

Başkan : .

"— Gruplar adına birer kişiye söz verdim. Şimdi Hükümet adına Başbakan veya bakanlardan birine söz vereceğim" dedi. Vefik Pirinççioğlu o zaman yerinden kalktı ve Hükümetin talihsizliğine yol açtı.

Müzakereler, İrfan Baranın, önergesi' üzerinde cereyan etmekteydi. Başkan,, Hükümet adına Pirinçioğluna önergenin lehinde veya aleyhinde konuşmak üzere söz vermiş bulunuyordu. Fakat İçişleri Bakan vekili evvelden hazırladığı bir metni okumağa başladı. Pirinçcioğlunun konuşması "Memlekette kürtçülük cereyanı var mı, yok mu?" teması üzerine bina edilmişti. İlk isyan A.P. sıralarından geldi. Müdahaleler, bağırışmalar oldu. Başkan, evvelâ salondakileri susturdu, sonra Bakana hitaben :

"—Sayın Bakan, lütfen önerge üzerinde konuşunuz. Bu söylediklerinizi önerge kabul edildikten sonra söylersiniz" şeklinde ikazda bulundu. Fakat Pirinçioğlu illâ konuşmasını dinlettirmek niyetindeydi ki ısrar etti ve :

"— Hükümet adına konuşuyorum Aksi halde bağlantı yapamam" dedi ve gene okumağa başladı. Bu lüzumsuz Israr bu defa Y.T.P. ve C.K.M.P. sıralarından da protesto nidalarıyla karşılandı. Başkan bir kere daha ikaz elti Fakat nafile... Pirinçioğlu direniyordu. "Memleketin Ali menfaatleri" nden bahsetti ve konuşması kesilinceye kadar okumağa devam etti. Başkan Bozbeyli bu defa son ikazım yaptı ve Bakanın konuşup konuşmamasını oya sunacağım bildirdi. Bunun üzerine iyice bocalayan Pirinçioğlu :

"— Anlaşılıyor, başka türlü ifade etmem lâzım" dedi ve konuşmasının

son paragrafını okuduktan sonra kürsüden indi.

Pirinççioğlu kürsüden inerken Yusuf Azizoğlu da söz istedi. Başkan söz vermedi. Zira Hükümet adına Başbakan veya Bakanlardan sadece .. birine söz vermek içtüzüğün âmir hükmüdür.

Konuşmaların sonuncusunu C.K M. P. Grup sözcüsü Seyfi Öztürk yaptı ve değil Genel Görüşmenin, bu meseleyle İlgili bir önergenin görüşülmesinin bile ne derece sinirliliğe sebebiyet verdiğini ifade ederek Meclis Araştırması lehinde oy kullanacaklarım bildirdi.

O gün bir aylama yapılsaydı, Meclis mutlaka Meclis Araştırmasına karar verecekti. Bira havadan anlaşılıyordu ki hiç bir Grup. bir ikili kapışmanın Meclis kürsüsünde ver almasını Parlâmentonun haysiyetine uygun bulmuyordu. Nitekim C.H.P. içindeki hava da bu olduğundan dolayıdır ki aynı günün Senato toplantısında Bekata, kendi sözlü sorularının ele alınmasını istediğinde karşısına parti arkadaşı ve Bakanlıktaki selefi Sahir Kurutluoğlu çıktı, meselenin görüşülmesine imkân vermedi. Gerçi bu davranışa Bekata kızdı ama, iyi hareketin bu olduğu hususunu herkes Mecliste kabul etti.

Kulislerde faaliyet

Fakat haftanın ortasında, Y.T.P. nin bir çark yaptığı sezildi. Alâeddin Eriş partisi adına Genel Görüşmeyi de, Araştırmayı da, Soruşturmayı da kabule hazır olduğunu bildirmişti. Buna mukabil Y.T.P. liler "İlla, iki Bakan hakkında Soruşturma açılsın" demeye başladılar. Nitekim bu istikamette C.-H.P. dışındaki partilerden takrirler verildi ve Göğüsün takririnin yanına teklifler eklendi. Y.T.P. lilerin yaptığı propaganda şuydu: "Meclis Araştırması ortalığı büsbütün karıştırıyor. Bakınız, Lokomotif Hikâyesine.. Ortada ne bir siyasi nüfuz ve tesir, ne de bir maddî menfaat olmadığı tesbit edildiği halde üstü az kapalı sözler, çamur atma gayretleri, havayı bulandırma teşebbüsleri devam ettirilmek İsteniliyor. Halbuki Meclis Soruşturmasında ciddi, elle tutulur delillere ihtiyaç vardır. Onun için, o yol tutulmalıdır."

"Melek gibi adam" bu arzuya da boyun eğerse hiç şaşmamak lâzımdır. Memleketin siyasi havası ve bütün bu karışıklıklar içinde milistin durumu nasıl gördüğü, kimin nerede bulunduğu 17 Kasım akşamı sandıklardan çıkacak oylarla anlaşılacağına göre saten o netice, hemen her şeyin yeni baştan, şöyle bir iyi ele alınmasını gerektirecektir. Bu bir ay için, çok şey sadece bir teferruat önemi taşımaktadır.

Ama. teferruattan esasa geçilmek istenildiği takdirde, "Melek gibi adam" ın esasta hiç bir taviz vermediği herkesin artık öğrenmiş bulunduğu bir gerçektir.

Sıkı Yönetim

Aydınlığa giden yol

İçinde bulunduğumuz haftanın balarında Pazartesi günü Ankaradaki gazete bürolarının ışıkları geç saat içre kadar yanık kaldı. Başkentti gazeteciler telefonlarının başında akıllarına gelen bütün ordu mensuplarını ve Hükümet Üyelerini arıyor Güvenlik Kurulundaki görüşmelerin neticesini almağa uğraşıyorlardı.

Cevdet Sunay Başbakanlıkta
İki el bir baş içindir

Başkentli basın mensuplarının telâşı çok mühim bir haberi gazetelerinin ikinci baskısına yetiştirmek endişesinden doğmaktaydı. Güvenlik kurulu o gün öğleden sonra saat 16 da coplanmış ye geç saatlere kadar devam eden müzakerelerden sonra Sıkı Yönetimin Ankara ve İstanbulda İki ay daha uzatılmasına karar vermişti. İzmirde ise normal hayat avdet ediyordu.

Başbakanlık toplantı salonundaki tamirat sebebiyle Dışişleri Bakanlığının ikinci katındaki toplantı salonunda yapılan müzakerelere ilk gelen Güvenlik Kurulu Genel Sekreteri Korgeneral Rafet Ülgenalp oldu. Onu Kara Kuvvetleri Kurmay Başkam Korgeneral Nazmi Karakoç ve Baymdnlık Bakam İlyas Seçkin takip ettiler. Başbakanlığın önünde kalabalık bir grup halinde bekleşen gazeteciler toplantının sebebini merak diyor, fakat -gelenlerden hiç bir şey öğrenemiyorlardı. Nihayet Milli Savunma Bakam İlhami Sancar büyük bir ipucu vererek basın mensuplarının yüreğine biraz olsun su serpti. Sancar:

"— Sıkı Yönetimin iki ay daha uzatılması meselesi görüşülecekmiş. Doğru mu acaba?" sorusunu:

"— Yok canım! Normal Güvenlik Kurulu toplantısı bu.. Ama o da görüşülebilir" diyerek cevaplandırdı

Başbakanlığa ancak saat 16,20 de gelebilen Turhan Feyzioğlu ise toplantıya en geç katılan Hükümet üyesi oldu. Feyzioğlundan da hiç bir şey kapamıyan gazeteciler için bundan sonra saatlerce süren bir intizar devresi baş ladı. Saat 19 u geçip gazeteler ilk baskılarına başladıktan sonra basın mensupları hiç değilse ikinci baskıya bir şeyler yetiştirebilmek ümidiyle Dışişleri Bakanlığının merdivenlerinde beklemeğe devam ettiler.

Toplantıda, bir gün sonra yapılan açıklamaya göre, görüşmelerin ağırlık merkezini Sıkı Yönetimin uzanılması kararı teşkil etmekle beraber Güvenlik Kurulunu ilgilendiren diğer meseleler de ele alındı. Bu arada İstanbulun nâzım plânı tespit edildi. Sanayi bölgeleri üzerinde durularak ordunun kalkınma hareketlerinde Hükümete yardıma olması kararlaştırıldı. Bu karara göre ordu evvelce temelleri atılmış bulunan okuma-yazma kulalarım geliştirecek, ağaçlandırma faaliyetlerine fiilen katılacak ve elindeki imkânlarla 5 Yıllık Kalkınma Plânının uygulanmasına yardım edecekti. Gündemin asıl önemli maddesini teşkil eden Sıkı Yönetimin uzatılması meselesi karara bağlandığı zaman saatler tam 20.23'ü gösteriyordu.

Dışişleri Bakanlığının merdivenlerinde ilk olarak Genel Kurmay Başkam Orgeneral Cevdet Sunay ile Deniz Kuvvetleri Kumandanı Amiral

Necdet Uran göründüler. Oldan Korgeneral Rafet Ülgenalp, Devlet Bakanı Raif Aybar, Çalışma Bakanı Bülent Ecevit ve Milli Savunma Bakanı İlhami Sancar takip ettiler. Ama Sıkı Yönetimle ilgili açıklama başka bir Hükümet üyesi, Bayındırlık Bakanı İlyas Seçkin tarafından yapıldı. Seçkin yanına yaklaşan iki gazeteciye Sıkı Yönetimin Ankara ve İstanbulda iki ay daha uzatılmasına karar verildiğini bildirdi. Başbakan Yardımcısı Hasan Dinçer de Seçkinin sözlerini bir başka gazeteciye teyid etti. Böylece istediklerini almış olan üç basın mensubu gazetelerine verecekleri atlatma haberin neşesi içinde oradan ay» nlarak Bakanlıklar durağına giden yetim tonlarında kayboldular.

Karar bu hafta TBMM nin oyuna sunuldu ve kabul edildi.

Partilerin üstü ve altı!

Bu haftanın sonlarına doğru, Belediye Başkanlığı için adaylık koyma süresinin bitmeğe yüz tuttuğu bir sırada, İstanbulda alâka çekici bir cereyan yaratıldı. Önce Milliyetin, sonradan ona katılan bazı başka gazetelerin önayak oldukları bir kampanyayla. "Partili Başkan Adayı" na karşı bit "Partisiz Başkan Adayı" propagandasına girişildi. Bazı gençlik teşekkülle rinin idarecileri ile bazı derneklerin

Burhan Apaydın
Çıngıraklı adam

Necdet Uğur
Hayır'da hayır vardır

sözcüleri bunu desteklediler. Ortaya atılan ilim, İstanbulun tayinle getirilmiş ve başarı kazanımı, dürüst ve hizmet esasına dayanan bir başkanlık örneği vermiş Belediye Başkam Necdet Uğurun ismi oldu. Ancak Necdet Uğur, kendisine yapılan teklifleri kabul etmedi ve adaylığını koymadı. Buna mukabil ondan çok daha cüretli birisi çıktı ve Mümtaz Tarhan —D.P. etki Çalışma Bakanı ve İstanbul Valili— partisi olan A.P. den istifa ederek bağımsız olarak Belediye Başkanlığına adaylığım koydu.

Tarafsız Başkan Adayı formülü yeni değildir. Bu ilk defa, A.P. nin İstanbuldaki aklıbaşında İkinci Başkanı Necati Anbaş —Necmi Ateşin kardeşidir» tarafından ortaya atıldı, Milliyet tarafından desteklendi, o şekliyle taraftar buldu. Necati Anbaş diyordu ki: Siyasi partiler oturup konuşalım ve hepimizin üzerinde ittifak edeceğimiz bir aday bulup onu müştereken destekleyelim! Bu aday partili de olabilirdi, partisiz de... Ama bir A.P. linin bir C.H.P. liyi, bir CHP. linin bir A.P. liyi desteklemesi pek bahis konutu olamayacağı için teklifin esasında bir tarafsız kimse düşünülmekteydi ve kafalardaki isim de Necdet Uğurun ismiydi. Fakat A.P. nin İkinci Başkanının bu teklifine A.P. nin Birinci Başkam karşı çıktı ve daha sonra da bu Birinci Başkan Nuri Erogan, kendisini A. P. nin Belediye Başkan adayı seçtirtmeye muvaffak oldu.

Bunun üzerine, düşünce suya düştü. C.K.M.P. İl Başkanı bir yem teşebbüste bulundu, hatta "Koalisyon Partilerinin Müşterek Adayı" formülü ortaya atıldı, ona bilhassa İstanbulun Y.T. P. İl Başkanı Süreyya Ağaoğlu karşı geldi, Necdet Uğur da dört partinin desteğini istediğinden heves göstermedi, mesele bitti. Partiler, kendi adaylarını aradılar.

Bu partilerden C.H.P. partisiz olduğu için değil, getirildiği görevde basan kazandığı için Necdet Uğura adaylık teklif etti. Necdet Uğur bağımsız olarak seçime gidecekti. O takdirde C.H.P. kendi partisinden bir aday göstermeyecek ve Belediye Başkanım destekleyecekti. Tıpkı, İzmirde olduğu gibi.. Ama Uğur, kendisinde yeni sistem içinde başarısına devam edebilme gücü görmediğini, partili bir Belediye Başkanının başarı şansının daha fazla olcağını söyledi, hatta CHP. adayı olarak Haşim İşçan veya Orhan Eyüpoğlunun mükemmel isimler teşkil ettiklerini bildirdi, aksine böyle bir şansı kendisinde bulmadığım ifade etti. C.H.P. de tek aday İşçan kaldı, yoklama yapıldı, Necdet Uğurun "Mükemmel olabileceği" tahminini yaptığı Haşim İşçan — Modern Bursanın gerçek yaratıcısı — İstanbulun CHP. Belediye Başkan adayı oldu.

Cevat Önder
Öcü: 27 Mayıs

Asıl Görev!

Partilinin partisizden iyi olduğu, 27 Mayıs sonrasının bir "fikir deformasyonu" dur. Partisiz adam bulacağız diye, ilk M.B.K. Hükümetinin kimlerden teşkil edildiği unutulmamıştır. Hele bu "fikir deformasyonu"nun o devrin ilk yarısında ne gibi arzulara paravana yapıldığı da hatırlardadır. Nihayet Anayasa hazırlanırken Senatoyu bir nevi "Teşekkül Temsilcileri Meclisi" haline getirip tarafsızlara ekseriyet sağlama gayretlerinin nasıl yenildiği bilinmektedir. Deformasyon, bir Çirkin Politikacı devrinin Türkiyede bir uzun süre yaşanmış olmasının neticesidir ve bugün bile, bunu o kadar çok kimse öyle nefretle anmaktadır ki hiddet politikaya ve politikacının kendisine bulaşmaktadır.

İstanbuldaki Belediye Başkanlığı savaşındaki gayret bunu kendisine temel almaktadır.

Ama hepimiz için asıl görev, Çirkin Politikacıya imkan ve fırsat vermemektir. Bunun yolu da, müesseselerle ve bilhassa Basınla bütün politika hayatını esaslı, iyi niyetle, objektif bir mürakabeye tabi tutmaktır. Belediye Başkanı, partili olduğu halde, eğer bir iyi Belediye Başkanıysa, kendisini partisinin zorlamalarından, baskılarından, kötü yola itiş gayretlesinden korumak imkânına sahiptir. Başkan bunun için Belediye Meclisi tarafından değil de, doğrudan doğruya halk tarafından seçilmektedir. Bu, iyi Belediye Başkam için yeter de artar bile..

Fakat, Başkanın başka taraklarda bezi olursa?.

O takdirde, bu tipin partilisi ile partisizi arasında bir fark mevcut mudur ki?

Mesele her müessesenin ve her vatandaşın toplumda kendisini ezdirmemesi, haklarını bilmesi ve cesaretle -partizan Belediye Başkanına kargı bile - korumayı bilmesinden ibarettir.

Adaylar beğenilmeyince..

İstanbulda Y.T.P. Menderesin avukatı ve taklitçisi Burhan Apaydını, M.P. Sadık Aldoğanı, C.K.M.P. de ismi dahi bilinmeyen bir zatı Başkan adayı seçti. Bu adayların, Haşim İşçan ve Nuri Eroğanla birlikte, göz doldurmadıkları derhal ifade edildi, İşçana bulunan kusur, eski bir isim olması ve yaşlı bulunmasıydı. Halbuki Apaydın daha İlk aday olduğu gün her sabah saat beşte kalkıp asfalt dökeceğini, bunu temin etmek için bir çıngıraklı saati şimdiden satın aldığım, yarım kalmış eserleri —Menderesin yarım kalmış eserleri! — tamamlayacağım, çok dinamik olduğunu ve 1924 doğumlu bulunduğunu ilân etti, ona da "Hafif dendi!

Partisiz Başkan formülü bu hava içinde tazelendi ve "Bu partiler geldiler mi, Belediye gene yiyim yolu olacak, 1960'tan önceki devir geri gelecek, onun için partili Belediye Meclisinin üstüne bir zümrüt-ü anka tarafsız konduralım" tezinin yayılmasına çalışıldı.

Aslında, 1960'tan önceki devrin hatırası İstanbullu ve bilhassa istanbul'un genç, tarafsız aydınları, hu Belediye tarafından çok sızdırılmış halkı için hiç parlak değildir. Ama bunun sebebi, sistemde değil, o sistemin bir belirli zihniyetle tatbikidir. Ankarada Hükümet içinde "Mr % 10" lar faaliyetteyken, Bakanlar iş adamlarıyla noterlerde gizli mukaveleler yaparlarken ve bizzat rejimin Kudretli Adamı kendi cımbızını Örtülü Ödenekten alırken İstanbuldaki Belediyenin fandı olması nasıl beklenilebilirdi? Şimdi ise, bunlara Ankarada imkân bulunmadığına göre hiç 1960 öncesine dönmeye bir kimsenin kudreti yetebilecek miydi ki?. Bu noktalar, Partisiz Başkan propagandası yapılırken kulak arkası edildi. Hatta aksine, Milliyette Çetin Altan bugünkü partili sistemle hiç bir şey yapılamayacağı felsefesinin bir icabı olarak Partisiz Başkan formülünü ortaya attıklarım yazdı. Böylece, başka sebeplerden —ki, ilk bakışta çok mantıki sebebi vardır—görüşe katılanlar ne kadar iyi niyetli, heyecanlı. Demokrasiye bağlı olurlarsa olsunlar. işin temelinde "Bu sistemle bir şef yapmak imkânı yoktur. Sistemi değiştirmek lâzımdır" edebiyatının öncüleri yer aldılar.

Fakat gayret bir netice vermedi Zira, sütten ağzı yananlar için yoğurdu liflemek başkadır, sütten ağız yandığı için sütü de, yoğurdu da kaldırıp yerine Borç denilen çorbayı koymak bir başka şeydir. Bu nokta çabuk görüldü ve bizzat Necdet Uğurun temkinli davranışı teşebbüse şana vermedi.

Haşim İşcan masa hasında

Bir örnek : Bursa

Zaten, teşebbüs fiiliyata intikâl etseydi alınacak netice muhtemelen bir fiyaskodan ibaret kalacaktı. Zira siyaset hayatımızın temeli partiler olduğuna ve seçimler partiler çarpışması Bulunduğuna göre teşekküllere dayanılarak Seçim kampanyası yürütmek kâğıt üzerinde bir.' ümit verse de, aslında hayaller kolay hakikat olmamaktadır.

Seçim çekişmeleri

Partilerin aday yoklamaları, tabii matad ve çirkin tarafı çok olan şekillerde geçti. Bilhassa Ankarada A.P. adayı olarak öne sürülen ve milletvekilliğinden çekilme şekli hâlâ hatırlarda olan bir Cevat Önderin rakibini "27 Mayısadır" diye kötüleyerek seçilmesi çok esef uyandırdı. Buna mukabil C.H.P. içinde ağırbaşlı Halil Sezai Er-

kut, rakiplerinin çok ilerisinde yarışı bitirdi.

Y.T.P. nin İstanbuldaki aday yoklaması hâdiseli ve o derecede eğlenceli geçti. Burhan Apaydın daha ortada fol ve yumurta yokken bir ara böyle bir macerayı aklından geçirdi. Nitekim Ankarada kardeşine ve yakın dostu Kâmuran Evliyaoğluna açtı. Üçlü bunu gayet parlak bir fikir olarak benimsediler. Burhan Apaydın İstanbulda az sevilen adam değildi. . Menderesin bu unutulmaz avukatının Yassı - ada maceraları, bir Seçim esnasında kazanılacak binlerce oy demekti. Üstelik Apaydının bazı muhitlerde ziyadesiyle şöhreti de mevcuttu! Buna bir de YTP. li kitlenin mütevazı oylan eklenirse hani CHP-AP mücadelesi arasından Apaydın sadece ismiyle sıyrılabilir ve büyük bir zafer kazanılalabilirdi.

İşin kulisi evvelâ başkentte yapıldı. YTP nin yeni Genel Sekreteri Eviyaoğlu durumu parti içinde açtı ve büyücek taraftar topladı. Esasen bu günlerde YTP li politikacıların başlarını taşıyacak zamanları da bulunmadığından bunlar birer omuz silkmesiyle durumu geçiştirdiler.

Bunun üzerine üçlü İstanbul yolunu tuttu. Genel Sekreter Kâmuran Evliyaoğlu teşkilâtla temasa geçmek bahanesiyle delegeler arasına sokuldu. İstanbul kaçan, Evliyaoğlu kepçe, arkadaşı için didindi ve sonunda muvaffak oldu. Oldu ama az daha Apaydınların büyüğüyle bir ömür boyunca bir kere daha yüzyüze bakmamak tizere darılacaktı. Zira-gerçi Evliyaoğlu için Burhan Apaydının bu gibi hareketleri yabancı değildir. Apaydınların büyüğü seçim sonucu belli olduktan çok az sonra fikrinden caymış, adaylığını geri alacağım birkaç kişiye, hatta Anadolu Ajansı muhabirlerine kadar söyleyince Anadolu Ajansı haklı olarak haberi bültenine almıştı.

İşin bundan sonrasında Evliyaoğluyla Orhan Apaydın, Burhan Apaydını ikna etmeğe çalıştılar. Kardeşi ve arkadaşı Apaydına İstanbuldaki süksesinin büyük olduğunu hatırlattılar. Partideki itibarının ve YTP nin prestijinin çok artacağını, en fevkalâdesi. Burhan Apaydın isminin İstanbulda seçilecek tek isim olduğunu söylediler. Apaydın tam manasıyla olmasa bile seçileceğine genel olarak inandı. Yeniden Belediye Başkanlığı için çarpışacağını belirtti. Üstelik ertesi gün cakalı bir demeç de verdi. Hele büyük gazetelerde, resmi biraz büyücek ve birinci sahifede çıkınca, kendisini Belediye Sarayında oturur görmeye başladı.

Mehmet Turgut
Ne bilgi, ne bilgi!

Bu işe en fazla Evliyaoğlu sevindi ve derin bir nefes aldı.

Zeki Baltacıoğlu
Hukuk diyor ki—

Lokomotif

Bekleyen bir adam!

(Kapaktaki Bakan)

Bu satırların okunmakta olduğu sırada Parlamentonun geniş toplantı salonunun Hükümete ayrılmış sıralarından üçüncü ve veya dördüncüsünde, ilk veya ikinci koltukta kısa boylu, narin yapılı, kibar tavırlı bir adam gene oturmuş bulunacaktır. 3u adam, Koalisyon Kabinesinin, Y.T.P. li Ulaştırma Bakanı, Emekli General İhsan Şeref Duradır. İhsan Şeref Dura tam bir haftadır, hattâ bir haftayı artık aşmış bir zamandır Meclisteki siyasetçi arkadaşlarının kendisi hakkında verecekleri kararı beklemektedir. Ulaştırma Bakam, en yüksek seviyede dedikodu, itham ve iddialardan bugün, meşhur Lokomotif Hikâyesinde elde kalan tek kimsedir. Meclisçe Araştırma Komisyonu adıyla kurulan, fakat Meclise bilgi vermekle yetinecek yerde hemen herkesin üzerinde ittifak ettiği şekilde bu görevinin ötesine geçen bir takım suçlamalar yapan heyet, raporunun sonunda, bir Bakana da bir kusur bulunamazsa her şeyin havaya uçup gideceği endişesi içinde İhsan Şeref Durayı "Görevini İhmal" ile itham etmiştir. Meselenin Perşembe günkü müzakeresi sırasında nefis bir konuşma yapan ve hukuku konuşturmak suretiyle havaya hakim olup vicdanlara güven getiren Sahir Kurutluoğlu, narin yapılı ve kibar tavırlı Bakanın bu konudaki durumunu şöyle anlattı:

"— Komisyon bu adamın beraat etmesi lâzım geldiğini bildirerek, kendisini mahkemeye sevkediyor. Olmaz böyle sevk kararı, arkadaşlar.."

Bir süredir en garip şekillerde suçlanmaya kalkışılan İhsan Şeref Dura, Sahir Kurutluoğlunun konuşması ve Meclisin, onu teşkil eden arkadaşlarının buna gösterdikleri müsbet tepki karşısında yüreğinin ezikliğinin hiç olmazsa bir nebze dağıldığını hissetti. Ama, bu çeşit çetin imtihanlara alışkın şekilde yetişmemiş olan İhsan Şeref Duraya şu son bir ay içinde çektirilen azap en insafsız kimselere azap verecek derecededir.

Ordudan politikaya

Bundan bir süre önce, tadsız Rifat Öçten Kabineden ayrılıp da yerine bir Y.T.P. li Ulaştırma Bakanı gerektiğinde İsmet İnönü, YTP. lideri Ekrem Alican tarafından teklif edilen İhsan Şeref Durayı tereddütsüz kabul etti. Başbakan, kıymetli bir mesai arkadaşı kazanmakta olduğu inancını o

tarihte açık olarak söylemekten çekinmedi. Başbakanın ve bütün Kabinenin nazarında, bu söz bugün doğru çıkmış bir sözdür.

İhsan Şeref Dura 1903 Yılında İzmirde, Setbaşında doğdu. Babası Düyunu Umumiye Eksperi Osman Ferhat beyin vazifeyle Bursaya tayin edilmesi üzerine ilkokulu burada, Numune-i Terakki okulunda bitirdi. Ortaokula Işıklar Rüştiyesinde devam eden Dura bilâhare üniformanın cazibesine kapılarak Kuleliye girdi. Sınıf arkadaşlarına nispetle yaşça daha küçük olmasına rağmen derslerinde son derece başarı gösteriyor ve sınıflarını daima birincilikle geçiyordu. Dura Kuleliyi bitirip Harbiyeye girmek üzere olduğu sırada İstiklâl Savaşı başlamıştı. Gençler akın akın Anadoluya geçiyor, Kurtuluş Ordusunda savaşıyorlardı. Genç Dura da bir gece arkadaşlarıyla birlikte Ankaraya kaçtı ve Genel Kurmay Karargâhında Kâzım Dirik Paşanın yanında görev aldı. Yıllarca Milli Savunma Vekaletinde çalıştı. İstiklâl Savaşı bittikten sonra Duranın hayatında bambaşka bir devre başladı. Meslekî öğrenimine devam etmek üzere Harbiyeye girmek istemiş, ancak fazla tahaccüm sebebiyle Kuleliye matematik öğretmeni olarak tayin edilmişti. Bir ara Ankara - Sivas Demiryolu inşaatlarında da çalıştıktan sonra 1926 yılında Harbiyeyi bitirdi. Aynı yıl harita mühendisi olmak üzere Avrupaya gönderildi. Bir süre sonra İstanbula dönerek üçüncü diplomasını da 1932 yılında İstanbul Hukuk Fakültesinden alan Dura daha sonra Fen Tatbikat Okulunda Demiryolu öğretmenliği yaptı.

İhsan Şeref Dura 1949 yılında, Harita Genel Müdürlüğü Fen Şubesi Başkalığına getirildiği zaman Albay olmuştu. Daha sonra yıllarca bu vazifede General rütbesiyle Genel Müdür Yardımcılığı ve Genel Müdürlük yaptı.

1960 yılında 27 Mayıs İhtilâlini müteakip emekliye sevkedilen Dura, 1961 seçimlerinde YTP listesinden Kastamonu milletvekili seçildi. İhsan Şeref Dura Rıfat öçtenin istifası üzertne İkinci Koalisyon Hükümeti Ulaştırma Bakanlığına getirilmiştir.

Zaten, başına iş açan görevi de bu oldu,

Birkaç ışıklı nokta

Lokomotif müzakereleri, bilhassa meşhur rapor lehinde konuşan çok kimsenin, eline tutuşturulmuş ve Einstein'ı mezarında yerinden kaldıracak dehşette teknik bilgiyle, iki zaman-dört zaman, transisyon-dingil çekiş-yakıt sarfiyatı edebiyatıyla doldurulmuş metinleri okuyarak hep aynı şeyleri tekrar etmelerine rağmen meseleye hayli ışık getirdi. Bu en ziyade, Komisyonun sözcülüğü görevini üzerine almağa muvaffak olan ve koridorlarda, kendisinin "çok kafalı" bir makine mühendis mütehassısı olduğunu söyleyen - her halde buna bir, talihsiz Fahir Giritlioğlu inanmıştır - Mehmet Turgutun sayesinde mümkün oldu. Mehmet Turgutu en ziyade tedirgin eden söz, çok inandırıcı ve sürükleyici bir konuşma yapan Emin Paksütün bir açıklaması oldu. Paksüt, kendisinin D.D.Y nda tam 18 sene emeği olduğunu, bugün suçlandırılan D.D.Y. yüksek seviye mensuplarım o tarihlerden bildiğini, bunların bir ahlâksızlık yapıp yapmadıktan konusunda bir şey söylemek niyetinde olmadığını bildirdikten sonra şöyle dedi:

"— Ama söyleyeceğim şudur: Bu kimseler, bizim Araştırma Komisyonumuzu teşkil eden kıymetli arkadaşlarımız henüz kısa pantalon giyerlerken demiryolcuydular ve demiryolculuk ancak demiryollarında öğreniliri"

O gün müzakereler bitip te milletvekilleri dağılırken dehşetli Mehmet Turgut "Yaşın ne önemi var, mesele kafada.." diye yanındakilere arz-ı ma-

Ya, buna ne buyuracaksınız

Newsweek Mecmuasının 30 Eylül 1963 tarihli sayısının 24. sayfası. Bir kocaman General Motors lokomotifi ilânı. Bir GM dizel lokomotifi resmi, altında yazısı: Brezilya Demiryolları, 56 tane General Motors lokomotifi siparişi verdi! İlânda haber verildiğine göre, bu yeni 56 lokomotifle birlikte Brezilyadaki General Motors lokomotiflerinin sayısı 4"3'e çıkacaktır. G.M. bu siparişlerin verildiği sırada Brezilyada bir ilâsı kampanyası yürütmüş ve lokomotiflerinin tek alıcısı Federal Demiryolları İdaresi olduğu halde tanınmış mecmua ve gazeteler vasıtasıyla mallarının vasıflarını bütün Brezilyaya duyurmuştur. Bu konuda Newsweek Mecmuasına verdiği bir tek ilânın bedeli ise 15 bin dolar civarındadır. Hem de, sipariş yapıldıktan sonra,

Brezilya mecmualarının hiç kiri, Brezilya Başkanının damadının değildir. Newsweek de her hangi bir Başkan damadının mecmuası değildir. Brezilyada, General Motors gibi General Electric ve Alco adlı iki firmanın daha bir takım lokomotifler yaptıkları bilinmektedir ve bu firmalar kendi mallarının evsafını Brezilya Federal Demiryolları İdaresine bildirmektedirler. Ama Brezilya, GM lokomotiflerini tercih etmektedir. Bundan dolayı Demiryolları İdaresinin Satınalma Komisyonu mensuplarını suiistimalle. Bakam ihmâlle suçlayan, bir takım kapalı imalar» la ona buna çamur atan. hele Meclis kürsülerinde "Neden GM alıyorsunuz da GE almıyorsunuz" deyip GE prospektüsü gibi konuşan kimse Brezilyada çıkmamıştır.

Neden?

Gazetelere ilan vermek nüfuz ticareti gayreti, dünyanın en çok rağbet gören ve dolayısıyla satılan lokomotifini tercih etmek vatan hiyaneti diye gösterilmek istenilirse Brezilyada herkes kahkahayla güler de ondan...

Ama, bizde de gülmeye başlamadılar mı sanki?

lûmat eyliyordu. Müzakereler sırasında Emin Paksüt, en ziyade itham edilen Hakkı Tomsu adındaki demiryolcunun Türkiyede lokomotif konusunda konuşabilecek tek adam, hiç olmazsa 1 numaralı adam olduğunu açıkladığında Mehmet Turgut yerinden fırladı:

"— Tok, o kadar değil.."

Kendisine, sıraların birinden bir ses cevap verdi:

"— Bir de, Mehmet Turgut var!"

Meclis kahkahadan kırılıyorlu.

İşte bu Mehmet Turgut, hiç olmazsa kendisinin hangi niyetle dolu bulunduğunu lâf arasında ifade etti. Bildirdiğine göre "bu işi kapatmak isteyenler" şunlardı: "Memleketi yıllar yılı durmadan, dinlenmeden dolaşıp vatanın derin ıstıraplarını, milletin kahredici dertlerini ele alacak yerde suiistimal masalları uydurarak bu dedikoduları Edirneden Vana kadar yayanlardık" Bu sözleri söylerken Mehmet Turgut, Samet Ağaoğlu ile Namık Gediğin eşlerinin hemen arkasında o» turuyordu. Sonra, devam etti:

"— Bu memlekette atılan her temelin harcında suiistimal efsanesi uyduranlar asla bizler değiliz. Bunlardan hakşinaslık beklenmez.."

Bu, hangi siyasi hesaplaşmanın bahis konusu olduğu hususunda hâlâ bir tereddüt sahibi olanların gözlerini açmaya çok yaradı.

İ. Şeref Dura makamında
Nazik bir zait

Giritlioğlunun görevi

Rapor sahiplerinin konuşmaları, daha eğlenceli başka bazı noktaları da ortaya sermeye yaradı. Komisyona C.H.P. de, Allah selamet versin, bir temsilci göndermişti: Milletvekillerinin eline nasıl olup ta daha fazla paranın geçebileceği hususunda bir şaheser formül keşfeden ve bu surette Meclisin gözbebeği olan Fahir Giritlioğlu! Komisyonun C.K.M.P. li üyesi, C.H.P. li üyeye Komisyonda verilen gö revi açıkladı: Efendim Fahir Giritlioğlu 1908'den beri olan - Evet, 1908: - Meclis zabıtlarım tetkik etmiş ve teamül aramıştı!

İrfan Baran bir. başka hususa daha mim koydu. Kendileri, GE lokomotiflerinin GM'den daha iyi olduğu konusunda bir şey söylememekteydiler. Hattâ belki GM daha da iyiydi ve memleketin menfaati GE değil, GM almaktı. Ama; usullerde yolsuzluk keşfetmişlerdi ve Satınalma Komisyonunu teşkil eden D.D.Y. mensuplarının "peşin görüş" ile hareket ettiklerini farketmişlerdi. Bu "Peşin Görüş'ten neyi anladıklarını gene Mehmet Turgut ifade etti: Bu Satınalma Komisyona mensupları var ya, hep GM lehinde ve GE aleyhinde delil, aramışlar, raporlar istemişler, bilgi topla-

İhsan Şeref Dura Harita Genel Müdürü iken bir AKİS'çi ile konuşuyor
Adamı pişman ettiler..

mışlardı! A.P. nin makine mütehassısı bu gayretleri suç olarak gösterdi. Anlaşılıyordu ki, inancı şuydu: Küçük kademede bir kaç mühendis GE dediler ya, Satınalma Komisyonu başka hiç bir şey aramadan Vehbi Koçun lokomotiflerini alacaklardı. Tabii ou, GE'nin Başkanının, Başbakan İnönüye, Vehbi Koçun da Ulaştırma Bakanına, meselenin Meclise getirilmesinden çok önce yaptıkları müracaatların havasını hatıra getirdi Onlar da "Bizim lokomotifler daha iyidir. İlla da, onlar alınmalıdırlar" demekteydiler.

Meselenin O tarafını, gene Emin Paksüt gün ışığına çıkardı. Satınalma Komisyonunun üyeleri elbette ki her şeyi araştıracaklardı. Bu, onların görevleriydi. Aksi halde, sorumlu olmazlar mıydı? Sonra, hiç bir mecburiyetleri yokken talî komisyon kurmuşlar ve oraya GE lehinde rapor veren mühendisleri sokmuşlardı. "Peşin Görüş", Araştırma Komisyonunun anladığı mânada olsaydı buna imkan olur muydu?

Tıpkı Paksütün işin teknik konusundaki tezatları gün ışığına çıkarması gibi Bahir Kurutluoglu da. hukuk yönünden Ulaştırma Bakanının durumunu teşrih etti. Dura, sadece bir Bakam mutlaka işe bulaştırmak gerektiği için ele alınmış vaziyetteydi. Komisyon, ihmalde kast bile görmüyor, hatta "lehte davranışlar"dan bahsediyor sonra tahkikat istiyordu. Komisyon ihmalin delili olarak Bakanın müdahalede bulunmamasını gösteriyor, sonra işi iktisadi Kurula götürdüğü için yetkisinin üstünde müdahelede bulunduğunu kaydediyordu,

Perşembe günü, Kurutluoglu ile Paksüt söz alıp ta madalyonun tersini gösterdiklerinde yayılmak istenilen demagoji havası ve siyasi hesaplar birden yerlerini, vicdanların sesin bıraktı

İğne ve çuvaldız

Bu arada, bir tepki dudaklarda, bilhassa dinleyici sıralarından günlerdir görüşmeleri takip eden ve ne hırsızlıkları, ne uğursuzlukları, ne rüşvetçilikleri, ne ahlâksızlıkları bırakılan demiryolcuların dudaklarında belirdi. Bir gün önce konuşan Y.T.P. li Kadri Özek, işte asıl anlaşılmayan tarafın bu takririn Meclise getiriliş tarat olduğunu söylemli ve siyasi yatırım, finansman temini gayretlerinden bahsetmişti. Takriri getirenlerden ve bu sıralarda pek cılız imkânlarla bir mahalli seçime girecek olan M.P. nin milletvekillerinden İsmail Hakkı Akdoğan, aman efendim bir kızdı, bir kızdı.. Böyle bir husus nasıl imâ edilebilirdi, nasıl delilsiz bir, parti ve ban şahıslar suçlandırılırdı, dedikodulara. dayanılıp bu çeşit sözler söylenebilir miydi, bunları mutlaka ispat etmek lâzımdı! Sonra da, ispat edilirse ne yapacağını söyledi: Kürsüden aferin diyecektir

Sükût altındır!

Vehbi Koç

Aşağıdaki satırlar, T.B.M.M. nin zabıtlarındandır ve Lokomotif Hikâyesinin bütün içyüzünü, nedenini, nereden çıkıp ne maksadı güttüğünü ortaya koymaktadır:

"Vehbi Koç bana gelince şifahen :

— Bazı dedikodular işitiyoruz. Bizim firmamız güme gitmesin, dedi.

Dedim ki :

— Ben D.D.Y. nin hiç bir işine müdahale edemem. Onlar kanunlar ve nizamlar içerisinde ve kendi kaabiliyetleri içerisinde kararlarını alacaklardır. Ama, zâtıalilerinizin bir şikâyeti varsa, bana yazılı olarak bildirin.

Bana, Vehbi Koç firmasının eski teklifini hülasa eden, yani lokomotiflerinin evsafını yazan bir yazı gönderdi. Buna D.D.Y. na verdim. Nazar-ı itibara âlın, dedim.

Ve kendisini Temmuz ayında özel Sektör toplantısında gördüğümde dedim ki:

Zâtıâlilerinizin bana verdiği teklifte bir şikâyet yok. Esaslı bir fikâyet yazınız da, tahkikat açtırayım."

Sahihi Ulaştırma Bakanı İhsan Şeref Dura olan ve T.B.M.M. nin açık oturumunda söylenen bu sözler Türkiyenin hiç bir gazetesine, ama hiç birine geçmemiştir. Hani, "Devletin fertleri zengin etmesine karşı savaş" etiketi altında aslanlar gibi ve kendi rivayetlerine göre kelle koltukta millet haklan uğrunda çarpışan asil idealist fıkra, yazarlarından hiç biri, ama hiç biri bundan bahsetmemiştir.

Ha evet, bu Vehbi Koç meşhur Arçelik firmasının da, meşhur U.S. Royal lastiklerinin de. General Electric ampullerinin de, Ford müessesesinin de. yani o gazetelerin okuyucularının isimlerini; sütunlarda; göre göre gayet iyi bildikleri şirketlerin de hakimi olan Vehbi Koçtur.

M. P. Milletvekiline

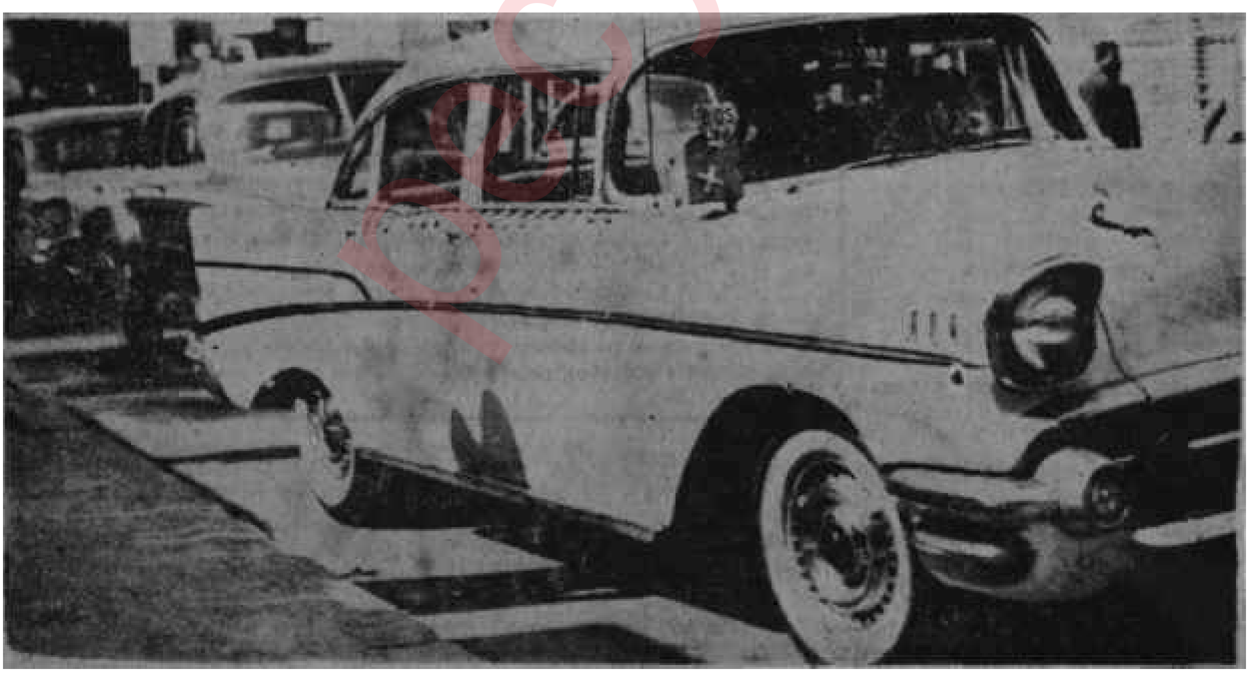
Bölükbaşının partimi, suiistimallere karşı komiteler kurup mücadele bayrağı, açtı ya Bu partiden Bolu milletvekili Kâmil İnal da, Ankara taksilerinin taksimetre lendirilmesi konusunda AKİS'te çıkan bir yazıyı sözlü, soru halinde Meclise getirmiştir. Ancak M.P. li temsilci bu sorunuyla gerçekten bir şey mi öğrenmek arzusundadır, bir hususu mu meydana çıkarmak istiyor, yoksa AKİS'e karşı meşhur zengin firmanın savunuculuğu görevine imi devam ediyor, sözlü sorusunun metninden bu nokta pek iyi anlaşılmamaktadır. Her halde üstadın Mecliste hangi eda içinde konuşacağı belli olunca, bu nokta da aydınlanacaktır.

Ama, o mutlu ant beklerken biz, şu anda Ankara taksilerinin sağ köşelerini kar naylon kılıf içinde süslemekten başka işe yaramayan taksimetrelerin oraya nasıl olup ta konduğunu sevgili Kâmil İnala tatlı tatlı anlatalım.

Aakara taksilerinde, 1956 tarihine kadar taksimetre vardı. Sonra Belediye Encümeni bir karar alarak bunları söktürdü. Yerine tarifeler yapıldı ve onlar uygulanmaya başlandı. Bu, 1961 tarihine kadar devam etti.

1961 yazında bir takım gayretler sezildi. Ankara taksilerine niçin taksimetre konulmamalıydı?. Bu gayretler, Vilayet Trafik Komisyonu içinde kesif leşti ve nihayet komisyon bu istikamette bir karar verdi. Karar Belediye Encümenine gönderildi, orası da kabul. etti. Belediye Encümeninin kararında Trafik Komisyonunun görüşünün benimsendiği belirtilerek aynen şöyle denilmekteydi: "Taksimetresi henüz monte edilmemiş taksilerin bu tarifeye denk 20/12/1958 gün ve 9683 sayılı Encümen kararıyla tesbit edilmiş semtlere göre cari tarifenin 1/9/1961 tarihine kadar tatbik etmelerini ve bu tarihten itibaren taksimetresiz taksilerin çalışmasına müsaade edilmemesine bilgi için..." Kararın" altındaki tarih 85/7/1961'dir.

Halda, bir isveç taksimetresidir. Haldanın temsilcisi, büyük iş adamımız Koçtur. Ankarada 6709 taksi vardır. Haldaların bedeli 1850 liradır. Bunların 159 lira da montaj ücreti vardır. Bu, 1 milyon 340 bin liralık bir

Naylon kılıflı taksimetre takmağa mecbur tatulan taksiler

Kâtibime kolalı da gömlek ne güzel yaraşır!

Yardım Edelim !

yeni i; sahası demektir. Büyük iş adamımız Koç, ilk neticenin alınmasıyla birlikte harekete geçti. Taksilere taksimetre takılması kararlaştırılmıştı ya, şimdi bu taksimetrelerin Balda olmasında "sayılamayacak kadar büyük fayda" vardı. Koç Şirketi, Trafik Komisyonuna hakim olan Trafik Müdürü Şükrü Balcının aracılığı re kuvvetli desteğiyle Şoförler Cemiyeti nezdinde cömertçe teşebbüslere girişti. Şükrü Balca, Cemiyetin Başkanı Gültekin Murat Tulgara Koçun parlak tekliflerini ulaştırdı. Eğer Cemiyetin binası Koça ipotek edilirse Koç krediyle Balda taksimetrelerini verecektir! Şoförler buna yanaşmadılar. O halde Koç kefil olabilirdi. Cemiyet Halk Bankasından kredi alabilirdi, bu krediyi Koça yatırır, taksimetreleri takardı. Şoförler buna da yanaşmadılar, hem de Trafik Müdürlerinin bu gayretini pek anlayamadılar. Bir defa. Cemiyet olarak bir firmama saatleri lehinde vaziyet alırlarsa kendilerinden arkadaşlarının hesap soracağını mükemmelen biliyorlardı.

Nihayet Koç, Gültekin Murat Tulgar ile bir arkadaşım Koç Şirketine davet etti. Odada, Balda fabrikasının temsilcisi olduklarım Tulgarın sandığı isveçliler de vardı. Şoförlere, bu taksimetrelerin alınması teklif edildi. Şoförlerin temsilcileri kabul ederlerse kendileri bir ay müddetle İsveçe, bütün masrafları ödenerek, "saatlerin ayarlanması için" gönderileceklerdi. Bu, cazip bir seyahat olacaktı. Ama Cemiyet temsilcileri bu "ayarlama" işine de yanaşmadılar. Koç. Cemiyet eliyle Halda taksimetrelerini sattığı takdirde bunları 1400 liraya verecekti.

Bu arada, taksilere taksimetre takılması kararı alındığı için şoförler, ellerindeki avuçlarındaki parayla taksimetre ve tabii bu arada Halda taksimetresi alıyorlar, Koç Şirketinin peyderpey getirttiği mallar gidiyor, iyi işler görülüyordu. Ancak, bir "toptan iş" henüz yapılamamıştı.

Bu sırada Şükrü Balcı bir Avrupa seyahatine çıktı. Onun yerine vekili Adnan Solmaz Cemiyet temsilcilerini kabul etti. Koç. ayda 150 lira taksitle Halda taksimetresi verecekti! Solmaz "Bakın, sizin yanınızda Telefon edeyim, Koç Şirketiyle hemen mutabakata varalım" dedi. Münakaşa çıktı. Cemiyet temsilcileri "Canım, böyle şey olur mu? Sonra size ve bize 'Ne kadar komisyon aldınız?' diye sormazlar mı?" dediler. Adnan Solmaz kızdı, adımını geri aldı.

Bu hadiselerin cereyanı sırasında, hani Encümen kararında "1/9/1961 tarihine kadar taksimetrelerini monte ettirmeyen taksiler çalışamayacaktır" denilmekteydi ya, işte o müeyyide bir yüklü satışın yapılmasına intizaren tehir edildi de, edildi. Koç, küçük partiler getirmekte devam edip saatleri satıyor da, satıyordu. Bunlar da, alan şoförlerin taksilerinin sağ köşesinde, naylon kılıf içinde muhafaza ediliyordu. Böylece, devamlı bir piyasa sağlanmış oluyordu. Bu, bugüne kadar böylece sürüp

Gültekin M. Tulgar ve Halda taksimetresi.
Buyrun cenaze namazına

gitti. 1/9/1961'den bu yana tam iki yıl geçmiştir. Ankarada taksimetre işi. tehirden tehire bugüne kadar geldi. "Taksimetre takmak mecburiyeti kararı'nı 1961 Temmuzunda alan aynı Belediye Encümeni. 29 Mayıs 1963 gün ve 5205-6659 sayılı bir de Taksi Tarifesi çıkarınca işler tam manasıyla arap saçına döndü. "Bu ne pehriz. bu ne lahana turşusu!" dememek, her halde kolay değildir. Diğer taraftan, yeni plaka alarak piyasaya çıkan Ankara taksilerine taksimetre takılmadan çalışma izni verilmemektedir. Ama bu saatleri işleten yoktur.

Bu durumu nihayet, Ankara Umum Otomobilciler Şoför ve İşçileri Cemiyeti Danıştaya aksettirmiş ve Ankara Trafik Komisyonu tarafından bu konuda verilen 3 Temmuz 1963 tarihli kararın iptalini istemiştir.

İşte, Ankara taksilerinin süsü olan taksimetrelerin hikâyesi - her halde eğlenceli bir hikâye! - budur.. Bu, dehşetengiz "M.P. nin Suiistimallerle Savaş Kamitesi"ni ilgilendirir mi, Bölükbaşı bunun için de "Yok, bu işte var bir şeyler!" diye aslanlar gibi kükrer mi, sözlü '.urunun sahibi Kâmil İnal "Ticaret budur, arkadaşlar! Yaşasın erbab-ı hamiyet, şoför dostu Halda temsilcisi!" mi der, yoksa Halda taksimetrelerinin hangi tarihlerde ne miktar İthal edildiğini Ticaret Bakanlığından mı sorup öğrenir, bu, tamamile dehşetengiz komitenin bileceği iştir.

İngiltere

Bir devir kapanıyor

Bundan üç yıl kadar önce, 1960 sonbaharındaydı. Her zamanki gibi Eylül ayının ikinci yarısında çalışmalarına başlayan Birleşmiş Milletler Genel Kurulu, o yıl, sanki dünya siyaset pazarının bütün kodamanlarının istilasına uğramış gibiydi. Kürsüde Krutçefin peşinden Nehru, Nehrunun peşinden Nasır, Nasırın peşinden Eisenhower,, Eisenhower'in peşinden Castro, Castro'nun peşinden Nukhruman beliriyordu. Ayni oturumda İngiltere adına konuşmak üzere de kırla sarı karışımı saçlı, hafif bıyıklı, orta boylu bir centilmen kürsüye çıkmıştı. Bir ara bu centilmenin söyledikleri o sırada salonda bulunan Krutçefip hoşuna gitmemiş olmalı ki Sovyet Başbakanı ayağından pabucunu çıkardı, masasının üstüne vurmaya başladı. Manzara gerçekten görülecek gibiydi; Herkes şaşkınlıkla kafasını Krutçefe çevirmiş, gözlerine inanamayacak, bu garip protesto gösterisine bakıyordu. Kürsüdeki centilmen, uzun yılların getirdiği parlâmento tecrübesinin yerdiği rahatlıkla, hiç istifini bozmadan tercümanlar locasına döndü ve:

"— Bana lütfen, sayın Krutçefin söylediklerini tercüme eder misiniz? Ben Rusçadan hiç anlamam," dedi,

Salondaki hayretle karışık dehşet havası birden dağıldı, yerini usun süren gülüşmelere bıraktı,

Sovyet Başbakanını bile kızgınlığının oltasında gülmeye mecbur eden İngiltereli centilmen, gecen hafta geçirdiği bir prostat ameliyatı sonunda İngiltere Başbakanlığından ayrılmak zorunda kalan Harold Macmillan'dan başkası değildi.

Güç devrelerin adamı

Özel hayatında sen derece uysal ve çelebi bir insan olduğu halde fiyaset alanında inatçı ve mücadeleci bir parti adamı olarak şöhret yapan Macmillan, bilindiği gibi, 1956 Süveyş fiyaskosundan sonra Başbakanlıktan ayrılmak zorunda kalan Sir Anthony Edenin yerini almıştı. Macmillan işbaşına geldiği sırada İngiltere büyük İç güçlüklerle karşıkarşıya bulunuyordu: 1957 yılında dış ödeme dengesinde büyük bir açık belirmiş, 1957-1958 kışında işsizlerin sayısı yarım milyona yükselmişti. Macmillan, iktidarının ilk yılında bu güçlükleri gidermeye çalıştı. Bunda başarıya ulaşmadığı da söylenemez. Çünkü 1959 yılında yeni' seçimlere gidileceği sırada İngiltere - nin ekonomik durumunda gözle görülür bir düzelme vardı. O seçimlerde Muhafazakâr Partinin parolası "Hiçbir zaman bu kadar iyi durumda değildiniz"dir. Nitekim, İngiliz halkı da öyle düşünüyor olmalı ki, seçimlerde, Macmillan'ın partili 100 sandalyelik bir çoğunlukla işbaşında kalmayı becermiştir.

1957 ve 1960 yılları arasında Macmillan'in dış politikası da büyük bir başarıyla yürümüştür. 1959 Ocağında yaptığı Moskova ziyareti aynı yılın Mart ayında Kıbrıs konusunda varılan Zürih ve Londra anlaşmaları bu politikanın en önemli belirtileridir. 1960 Şubatında Cap'ta yaptığı konuşmayla da artık sömürgecilik çağının tarihe karıştığını açıkça ilân etmiştir,

Macmillan Doğu ile Batı arasındaki münasebetlerde de devamlı olarak gevşeklik politikasını savunmaya çalışmıştır. Fakat 1960 Mayısında Pariste toplanan zirve konferansının uğradığı acıklı sonuç, onun arkasından da General De Gaulle'ün İngiltereyi birleşen Avrupanın dışında bırakmak için yaptığı çıkış, hiç şüphesiz, Macmillan politikasına indirilmiş en ağır (Türbelerdir. Bunları, biraz geriden, Amerikanın İngilizlerin savunmaları için O kadar belbağladıkları Skybolt itmelerinin yapımım durdurması izlemektedir.

Profumo ve ötesi

1960 yılına kadar yıldızı parlayan Macmillan'in o yıldan sonra yalnız dış politikada değil, iç politikada da önemli bozgunlara uğradığı görülüyor. Bunların en sonuncusu, ayni zamanda hiç şüphesiz en çok bilineni. Profumo rezaletidir, içişleri Bakanının adi bir sokak yosmasının yatağından bir Sovyet ataşemiliterinin evrak çantasına bulaşınca, Macmillan'ın durumu bir daha düzelmemecesine sarsılmış bulunuyordu. O kadar ki. 1958 yılında yediği darbeden sonra bir daha belini doğrultamaz sanılan İngiliz İşçi Partisi, bugün artık iktidarı çantada keklik bellemektedir.

şimdi bütün dünyada üzerinde merakla durulan soru, geçirdiği prostat ameliyatından sonra Başbakanlıktan ayrılmak kararını veren Macmillan'ın yerini Muhafazakâr Partiden kimin alacağıdır. Görünüre bakılırsa, bu yeri alacak kim olursa olsun, İktidarda uzun bir süre kalması beklenemez, Çünki büyük bir ihtimalle önümüzdeki seçimleri İşçi Partisi kazanacaktır. Fakat buna rağmen Muhafazakâr Parti ileri gelenlerinden en az dört kişi, hiç değilse İktidarı İşçi Partisine devreden adam olmak şerefini kazanmak üzere, sıkı bir mücadeleye girmiş bulunmaktadırlar.

Mücadele eden dört adamın başında, şimdiki Başbakan yardımcısı Richard Butlar gelmektedir. Butler'in Başbakanlığa daha 1956 yılında Eden çekildiği zaman bahis konusu olmuştu, fakat Macmillan tercih edilince

İngilterede Başbakan adayları:
1 Koltuğa 5 adam

ikinci adam olmakla yetinmek zorunda kaldı. Butler'in Macmillan'la münasebetlerinln pek iyi olmadığı bilinmektedir. Bu bakımdan Macmilla'in Kraliçeye kendi yari için film Bakanı Lord Hailsham'i tavsiye edeceği söylenecektedir. Başbakan yapıldığı takdirde asalet imtiyazından vazgeçmek zorunda kalacak olan Hailsham, özellikle, nükleer denemeleri yasaklayan Moskova Andlaşmasına varan üç'ü görüşmeler sırasında parlak bir müzakereci olarak belirmişti. Fakat Muhafazakâr Parti içinde ne Butler'i, ne de Hailsham'i desteklemeye yetecek bir çoğunluk kurulamamaktadır. Bunun üzerine bazıları, ortalama çözüm olarak Lord Home'un, bazıları da Maliye Bakam Reginald Maudling'in adım ileri sürüyorlar. Şu satırların yazıldığı sırada İngilterenin yeni Başbakanının bu dört adaydan hangisi olacağı henüz belli değildir.

Batı Almanya

Kapanan bir devir daha

Geride bıraktığımız hafta içinde bir yandan İngilterede Macmillan İşbaşından ayrılmak istediğini bildirirken, diğer yandan Batı Almanyada da 14 yıldır Başbakanlık koltuğunda oturan emektar Adenauer Cumhurbaşkanına istifasını veriyordu.

Bilindiği gibi, Adenauer Batı Almanyada hemen İkinci Dünya Savaşı sonrasında iktidara gelmiş, o «amandan buyana yapılan bütün seçimlerde en çok oy toplayan parti olan Hristiyan Demokrat Partisinin lideri olarak değişmez başkanlığım yürütmüştü. Fakat uzun bir süredir artık çok ihtiyarladığı söyleniyor, partisi içinde ve dışında kendisine karşı devamlı tenkitler yöneltiliyordu. Partisi içinde Adenauer'e cephe alanların başında ünlü İktisat Bakanı Ludwig Erhard geliyordu. Partisi dışında yaşlı Başbakana yapılan tenkitlerin öncülüğünü yapanlar ise, özellikle, Hür Demokratlardı. Hür Demokratlar geçen seçimlerden sonra koalisyona katılmak için Adenauer'in başbakanlıktan ayrılmasını şart koşmuşlar, fakat savunma ve Dışişleri bakanlarının değişmesini sağlamakla yetinmek zorunda kalmışlardı. Fakat gene o zaman kopardıkları bir tâvize göre, Adenauer, seksendordüncü yaş gününde Başbakanlığı bırakacaktı.

İşte Adenauer şimdi bu sözünü tutuyor, tam seksendört yaşına baslığı gün Cumhurbaşkanına latifasını veriyordu.

Eğilmeyen yaşlı ağaç

Gerek partisi içinde, gerek dışında Adenauer'e yöneltilen tenkitlesin

Ludwig Erhard
Yerini buldu

başında, yaşlı Başbakanın çok kati bir politika izlemekte olması geliyordu. Savaştan bitik çıktıktan kısa bir süre sonra eski iktisadi gücünü yemden kazanmış olmasına rağmen, Batı Almanya, bu katı politika yüzünden dış alanda fazla bir başarı sağlayamamıştı. Gerçi Batı Almanya Adenauer idaresi sırasında önce Batı devletleri arasına, sonra NATO'ya katılmıştı ama, en önemli mesele olan iki Almanyanın birleştirilmesi meselesi olduğu

gibi ortada duruyordu

Adenauer'i bu bakımdan tenkit edenlere göre, Almanyanın birleşmesine giden yol, iki Almanyanın var olduğunu hiç değilse görünürde kabul etmekle başlıyordu. Bu gerçek bir kere kabul edildikten sonra birleşme çareleri araştırılabilirdi. Meselâ, Doğu Almanya ile daha sıkı iktisadi ve kültürel bağlar kurmak, komünist rejim altında kalan alınanlara yardım elim uzatmak, Doğu Almanyanın iktisadi kalkınmasını sağlayıp ondan sonra eşit kozlarla anlaşma masası başına oturmak bu çarelerin en önce akla gelenleriydi.

Adenauer'in en fazla tenkit edilen davranışlarından biri de, Avrupa Birliği konusundaki tutumuydu. Adenauer İkinci Dünya Savaşı sonu Almanyasının Fransa ile yakın bağlar kurmasını savunmuş, Fransız-Alman yakınlaşmasını dış politikasının temeltaşı yapmıştı. Oysa De Gaulle'ün son yıllarda izlediği politika, özellikle İngiltereyi Avrupa dışı tutmaya çalışması, Batı devletlerinin çoğunluğu tarafından hoş görülmüyordu. Almanya Fransanın dümen suyundan gittiği sürece de De Gaulle'ün üzerine düşen yıldırımları kendine de çekecekti. Sonra bilhassa Erhart, Avrupanın geleceğim De Gaulle'ün "Devletler Avrupası" nda değil içine önce İngiltereyi sonra da Amerika Birleşik Devletlerini alacak geniş bir federasyonda görüyordu. Erhart'ın bu görüşlerim bir türlü kabule yanaşmamakla beraber, Adenauer, Hristiyan Demokrat Partisinin ısrarı üzerine, bugün yerini ona bırakmak durumunda kalmıştır.

Adenaeur devrinin kapanıp onun yerine Erhart çağının açılmasıyla hem Almanyada, hem de Avrupada önemli yem gelişmeler olacağına şüphe yoktur. Gerçi Erhart, şu satırların yazıldığı sırada kabinesini kurmak için güçlük çekmektedir ama, bu güçlüklerin koalisyon partilerine verilecek bazı ufak tavizlerle giderileceğine şüphe edilmemelidir. Erhart, alman politikasını Fransanın dümen izinden kurtararak daha geniş bir Avrupa kurulmasına çalışacak, bunun için de amerikan ve ingiliz diplomasisiyle daha yakından işbirliği yapacaktır. Bundan başka Erharfin Sovyetler Birliği karşısında da daha yumuşak bir politika izleyeceği, Adenauer gibi Ruslardan gelen her teklifi şüpheyle karşılarnayıp, mümkün mertebe anlaşma imkânları arayacağı da şüphesizdir. Belki iki Almanyanın birleşmesine giden yol da. böyle bir yumuşamadan geçmektedir.

1 Kitap okudum

Adı : "Osmanlı Devletinde siyaseten katl"
Yazarı . Dr- Ahmet Mumcu
Yayan : Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi yayınlarından No. 180
Baskı : Ajans Türk Matbaası 1963, Ankara. 260 sayfa 33,50 lira.
Konu : Siyaseten katl. Oımanlı hukukunda başlı başına bir kurumdur. Ankara üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Tarihi asistanı Ahmet Mumcu, doktora tezi olarak bu konuyu seçmiş. Tezine yazdığı önsözde söyle diyor: 'Osmanlı hukukunun pek çok kurumlan ve meseleleri şimdiye kadar hemen hemen hiç incelenmediği için, araştırıcı ekseriya büyük zorluklarla karşı karşıyadır." Mumcu da girişten sonra bütün araştırıcılar gibi büyük bir tevazu içinde, bu eserin başlangıç araştırman olduğunu belirtiyor ve eksikliklerle kusurlar için peşinen özür diliyor. Fazladan bir tevazu. Bize öyle gelir ki, daha çok uzun yıllar işlediği konuda bu tan tek eser olarak kalacaktır.

Yazar, önce islâmda, sonra da Osmanlı devletinde idam cezalarını, bunların sebeplerini, idam emrini verenlerin ve bu talepte bulunanların yetkilerini, fermanları, fetvaları, siviller için, askerler için. reaya için "siyaseten katl" cezasını bir tarihçi olarak çeşitli yönleri ve binlerce örneği ve belgesiyle inceliyor.

Sistematik bir şekilde bölümlere ayrılmış olan kitapta siyaseten katl sebepleri şöyle sıralanıyor: Padişahın mutlak otoritesini sınırlamak istememesi, padişahın tahtına karşı tehlike, padişahın hayatına kast, padişahı tahkir, devlete karşı isyana girişilmesi, padişaha yalan söylemek, memurluk yetkisini kötüye kullanmak, görevde başarısızlık, vezir-i azama karşı işlenen suçlar. Yazar bunların yanı başında hikmet-i hükümet denen ve sırf padişahın cam öyle istediği için icra edilen siyaseten katlleri, padişahın makbul olmayan sebeplerle katl emri vermelerini, padişah tehdit edilerek alman katl emirlerini ve daha buna benzer siyaseten katileri de örnekleri ile kitabında gösteriyor.

Daha ziyade ilmi bir araştırma olan, ama aslı sıkıcı ve takır takır kuru bir tarih kronolojisi hüviyetini taşımayan "Osmanlı Devletinde Siyaseten Katl" adlı tez, çağımızda dikkatle ve çok kere ibretle okunacak bir eserdir.

İlhami SOYSAL

AKİSÇİLER SİZİN İÇİN GÖRDÜLER, DİNLEDİLER, SEÇTİLER

Kitaplar

Tersi ve Yüzü: Albert Camus, bugün Türkiye'de en çok sözü edilen bir fransız yazarıdır. Derler ki. kişi yirmibeş yaşına kadar edindiği fikirleri hayatı boyunca tekrarlar. Bu yargının doğru olup olmadığı ayrıca tartışmağa değer. Ama, Camus'nün Tahsin Yücel tarafından "Tersi ve Yüzü" adıyla türkçeye çevrilip Ataç Kitabevi yayınları arasında çıkan eseri bu yargıyı doğrulamaktadır. Çünkü "Tarn ve Yüzü" Camus'nün yirmibeş yaşında yazdığı bir eseridir ve Camus daha sonraki yazdıklarında bu eserinin etkisinden kurtulamamıştır. Önsöz de dahil, 88 sayfalık kitabı bir solukta okuyorsunuz ve "Veba" yasin Camus'yü karşınızda buluyorsunuz.

Tahsin Yücel, orta bir : türkçeyle çevirmiş Camus'nün bu eserini. Bu bakımdan, "öz türkçe" dir diye irkilirken bazı okurlar da "Tersi ve Yüzü" nü yadırgamadan okuyacaklardır.

Camus'yü daha iyi tanımak isteyenlere, Ataç Kitabevi Yayınlarının 46. kitabı olan "Tersi ve Yüzü" nü salık veririz. İsteme adresi: Ataç Ki tabevi, Ankara caddesi 45, İstanbul.

Siyaset Çarkı: Jean Paul Sartre Türkiye'de, Camus'den de çok tanınmış, hakkında, bugüne kadar, ileri-geri birçok lâf edilmiş bir yazar ve düşünürdür.

Ataç Kitabevi, Sartre'ın, Güzin Sa yar tarafından "Siyaset Çarkı" adıyla çevrilen eserini 1963 yılı ağustos ayında yayımladı. Güzel bir türkçeyle çevrilen eserde Sartre, ferdin kendi kendisiyle ve toplumla olan ezeli kavgasını ele almıştır. Kişisel gibi görünen öyle meseleler vardır ki, bunlar aslında birer toplumsal meseledirler. Sartre, o kendine has üslubuyla bu farkı çok güzel bir seklide belirtmiştir bu eserinde. "Siyaset Çarkı", Sartre'ı izleyenleri fazlasıyla memnun ede cektir.

Sosyometrinin Temelleri: J. L. Moreno'nun bu yepyeni görüşler getiren de ğerli eseri, İstanbul üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Kürsüsü profesörü Nurettin Şazi Kösemihal tarafından türkçeye çevrilmiş ve İstanbul üniversitesi Yayınlarının 1028. kitabı olarak yayımlanmıştır. Çeviren tarafından ayrıca bir de önsöz yazılan eser 820 sayfadır ve ayrıca, tonuna zengin bir sosyogramlar kısmı eklenmiştir.

1963 yılının en dikkate değer eserlerinden biri olan "Sosyometrinin Temelleri", büyük bir emek ürünüdür. Bilimsel eserlere susayanlara, yeni sosyolojik görüşlere varmak isteyenlere özellikle salık verilir.

Eserin dağıtım yeri: Elif kitabevi, Sahaflar Çarşısı No'. 4, (P.K. 23) Beyazıt—İstanbul.

Sergi

Bedri Baykam: İstanbul milletvekili Suphi Baykamın 6 yaşındaki oğlu Bedri Baykamın sulu boya, çini, pastel ve füzenle yapılmış 92 tablo ve 65 eskizinden müteşekkil resim sergisi 7 Ekim 1963 pazartesi akşamı Bern Basın Ataşeliği salonunda açılmıştır.

Bern Büyük Elçimiz tarafından verilen açılış kokteyline birçok tanınmış ressam, pedagog, gazeteci ve sanatçı katıldığı gibi, İsviçre televizyonu da sergiyi filme almıştır.

Sergiyi gezen sanat ve kültür alanının seçkin kişileri, Bedri Baykamın resimleri hakkında şeref defterine şunları yazmışlardır:

"Bu genç sanatçıda bir sır var. Belki bir tabiat hârikası karşısındayız. İnsana ancak susup, şaşmak kalıyor." (Alfons Melliger — Pro Arte (Sanat) Vakfı Müsteşarı)

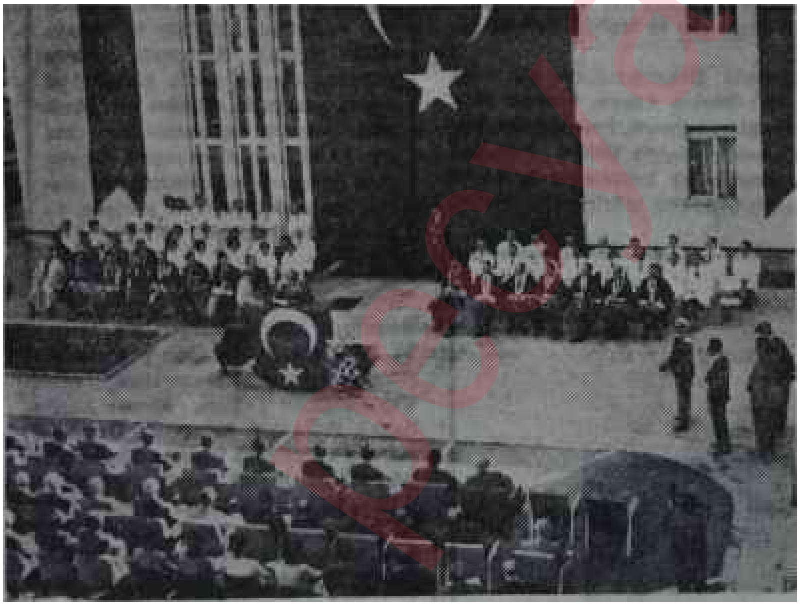
"Şaşılacak bir istidatla karşı karşıyayız. Bazı desenlerdeki müşahede. kabiliyeti, kavrayış, emniyet ve olgunluk gerçekten hayret verici.- İnşallah bu genç kabiliyeti yetiştirecek bir öğretici bulunabilir." (L. Türler — Bern İstidat Ayırma ve Meslek Seçme Dairesi Şefi)

"Bedri, inşallah tesir altında kalıp bozulmaz. Şimdiki çalışmalarındaki gücü hayret vericidir." (M. Gygax — Ressam)

Tüli'den haberler

Geçtiğimiz Pazar sabahı. Karanfil sokaktaki Ruh Sağlığı ve Arattırma Dispanserinde "Türkiye Ruh bağlığını Koruma Derneği" nin ilk toplantısı yapıldı. Dispanserin sade, fakat çok güzel döşenmiş salonuna sandalyeler dizilmişti. Beş-altı eksikle, derneğin hemen bütün kurucu üyeleri gelmişti. Üyeler arasında, dispanserin Başhekimi Dr. Nejat Candan, Dr. Cahit Ardalı, Dr. Türkân Alatan, Doçent Dr. Nusret Mutlu, Mithat Ene, Galip

Hacettepe Tıp Fakültesinin açılış merasimi

Doğramacıya selam

Kardam, Osman Taşar, Doçent Rezzan Şahinkaya, Psikolog Dr. Feriha Baymur, matematik öğretmeni ve eski Kurucu Meclis üyesi Rauf İnan, Vali Muavini Celal Kayacan, Diyanet İşleri İkinci Reisi Emekli General Saadettin Evrim, Dış Ticaretten Cezmi Tüz, Türkân Azizoğlu, Galip Otkun vardılar. Toplantıyı Dr. Nejat Candan açtı Ve dispanserin kısaca bir tarihçesini yaptı.

Ankara Sağlık Müdürü Dr. Cahit Demirbaşın da tavassutu ile 1963 Şubatında açılan dispanserde halen üç hekim çalışmaktadır. Şimdiye kadar 200 müracaat olmuş, yetiştirme yurtlarından problemli 103 çocuğa bakılmış, Sarar ve Namık Kemal İlkokullarına ziyaretçi hemşireler gönderilmiştir. Dr. Cahit Ardalı tarafından muhtelif topluluklarda ve Ankara Kolejinde konferanslar ve paneller hazırlanmıştır. Hastahanelere, hastahane sonu tedavilerinin dispanserde yapılabilmesi için müracaatlar yapılmıştır. Sosyal Hizmetler üçüncü sınıf öğrencileri burada tatbikî bilgilerini arttıracaklardır. Kısa, gayet manalı dövizler hazırlatırılmıştır. Bunlar gazetelerde yayınlandığı gibi, muhtelif müesseselere de asılacakmış. Ancak, Valilik kanalıyla Ankara Radyosuna da gönderilmiş Olan bu veciz sözlerin Radyoda yayınlanması hususunda henüz bir netice alınamamış! Sabahları Kadın Saatinde! dahi bu hususta yetkisiz kimselerin konuşmalarına yer verilip halk yanlış yollara sevkediliyormuş.

Dr. Candanın konuşmasından sonra, kongre başkanlığına Osman Yaşar seçildi ve ardından seçimlere gidildi. Dernek başkanlığına oy birliğiyle Doçent Dr. Nusret Mutlu atandı. Dr. Mutlu, yaptığı konuşmada şöyle dedi:

"— Bilhassa ruh sağlığı yerinde olmıyan cemiyette huzur yoktur ' • her şeyi devletten beklemek gibi oryantal düşüncelerden kendimizi Kurtarmak ve fertlerden yardım beklemek zorundayız. Bu yolda beninizin müzaheretinize muhtacız."

Mutludan sonra söz alan Osman Yaşar:

"— Sağlık Bakanlığının mesul tir şahsı sıfatıyla, ruh sağlığı için bugüne kadar fazla birşey yapılamamış olduğunu itiraf edeceğim. Bu yolda ilk adımı atan sizleri yarın Tarih altın harflerle yazacaktır. Sağlık Bakanlığının da önümüzdeki yıl, Gölbaşında aldığı arsada 500 yataklı bir ruh sağlığı merkezini açmak kararında olduğunu müjdelerim" dedi.

Dispanserin duvarlarım süsleyen dövizlerin bilhassa bir tanesi dikkati çekiyordu: "Heyecanlarınızın esiri olmayınız. Siz onlara yön verebilirsiniz. Boş laflar, aksilik, huysuzluk nöbetlerinden kaçınınız!"

Doğrusu bu döviz, bir çok yere "münasiptir" kaydiyle salık verilebilir, hem de rahatça!

*

14 Ekim 1963 Pazartesi sabahı. Hacettepe Tıp ve Sağlık Bilimleri Fakültesinin açılışı ve Araştırma Enstitüleri ile Sağlık Bilimleri ve Hemşirelik Eğitimi tesislerinin hizmete girmesi dolayısıyla hastahane bahçesinde çok güzel bir toplantı yapıldı. Bahçeye sıralanmış sandalyelere davettiler oturmuşlardı. Karşılarında kürsü vardı. Profesör ve öğretim üyeleri kürsünün arkasına şırayla oturmuşlardı. Ceplerinin üstleri san sırma işlemeli, mor bordürlü cüppeleri, doğrusu hocalara pek yakışmıştı. Onların arkalarında, beyaz gömlekleriyle diğer öğretim üyeleri yer almışlardı.

Misafirlerin solunda, pek süslü kırmızı üniformaları ile Bandocular duruyordu. İstiklâl Marşından-sonra, öğrencilerden Kutay Tayşi, Cumhurbaşkanı

Cemal Gürselin mesajını okudu. Ondan sonra Milli Eğitim Bakam İbrahim Öktem açış konuşmasını yaptı. Öktem, konuşmasında Diş Hekimliği Yüksek Okulunun da bugün açıldığını ve böylece Türkiyede ikinci Diş Hekimi Okulunun açılmış olduğunu belirtti.

Çeşitli bölümler) olan bu okula bu yıl 230 öğrenci alınacak, ilerde bu fayı 1200'e çıkarılacaktır. Atatürk üniversitesi Tıp Fakültesi öğrencilerini yetiştirme görevini de üzerine alan bu Fakülte, 1965'te faaliyete geçmiş Olacaktır.

Ankara üniversitesi Rektör Vekili Araf. Dr. Neşet Çaçatay, üniversite adına konuştu. Sırma işlemeli beyaz cüppesiyle kürsüye gelen Dr. Çağatay, daha ziyade tarihî bir konuşma yaptı. Sonra, sözü yine Kutay Tayşi aldı ve öğrenciler adına konuştu.

En son, Fakülte Dekanı Dr. İhsan Doğramacı kürsüye geldi ve :

"— Şu dakikada sizlere hitap ederken hayatımın en heyecanlı gününü yaşamaktayım" diye söze bağladı ve Fakültenin kısa bir tarihçesini yaptı:

"— Hacettepe tesislerinin hizmete girmesi beş yıl önceye kadar uzanır. 1955'te bir dernek faaliyetiyle işe başlandı. Bir taraftan inşaata başlanırken, bir yandan da, o yılların Tıp Fakültesi mezunlarından bir kısmı Rockfeller Vakfından temin edilen burslarla Amerikaya gönderildi. Gidenlerden geri dönmeyen olmadı. Bugünkü hocalarımız, dışarda bir çok imkân buldukları halde Hacettepede fedakârlıkla çalışmayı tercih etmentedirler. Hemşire Okulu projesiyle birlikte 15 ay önce Sağlık Bilimleri Okulu ve Tıp Fakültesi kuruldu. İki, kısım bugün açılıyor. Üçüncüsü 1965'te tamamlanacak. İdealist meslektaşlarım yanında T.B.M.M. ne. AID. Rockfeller, Kızılay ve CARE teşkilâtlarına ve tesislerin yapımında emeği geçen mimar, mühendis, kalfa ve türk işçilerine teşekkür ederim. Milletçe azimli bir kalkınma ve plân içinde yolumuzu çizmiş bulunuyoruz."

Konuşmasını bitiren Dr. İhsan Doğramacı, misafirleri tesisleri gezmeye davet etti ve topluca tesisler gezildi.

Törende. Bakanlarımızın bir çoğu hazırdı : Ekrem Alican, Turhan Feyzioglu. Bülent Ecevit. İlyas Seçkin, Yusuf Azizoğlu. Sağlık Bakanı Azizoğlunun törende bir konuşma yapmaması herkesin merakını mucip oldu. Ayrıca.

Sosyeteden sanata — Bütün yaz mevsimi Milka Pastanesinde akşam çaylarında görülen bir şen dul, sonbaharla birlikte işi sanata döktü. Nevcah Alakavuk, roman yazmağa merak sardı. Gerçi bu merak şen dulda eskiden beri vardı ama, sosyetik toplantılardan baş alıp kalemi ele alamıyordu. İlk roman Ankarada yayınlanan bir akşam gazetesinde tefrika ediliyor. Alakavuk ise Milkada pek görünmüyor.

Amerikan Maslahatgüzarı Mr. Barnes ve Mrs. Barnes, en genç profesörlerimizden Necdet Menemenlioğlu, İzmir Tıp Fakültesi Dekanı Necati Akgün, Sağlık Bakanlığı Müsteşarı Dr. Nusret Fişek, Melâhat Ruacan, Hamdi Orhon ve Dr. Fikret Pamir yanyana oturmuşlardı. Orta Doğu Teknik üniversitesi Rektörü Kemal Kurdaş, Vahap Dizdaroğlu, Dr. Mediha Eldem, Göğüs Hastalıkları Hastahanesi doktorlarından Sami Solu, Amerikadaki tetkiklerinden yeni dönmüş olan röntgenci Dr. Cengiz Kevenk, Dr. Sami Ulus. Dr. Enver Bozyakalı, Dr. Alaettin Orhon, Dr. İzzet Kantemir, Tıp Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Behiç Onul, Prof. Dr. Ekrem Şerif Egeli, Dr. Ali Menteşoğlu. Dr. Hayati Sevgen, Dr. Zafer Paykoç, Doçent Dr. Nusret Mutlu, Tabii Senatör Şükran Akkayanın bacanağı Dr. Fazıl Akmen, Dr. Necdet Özlem. A. Adnan Saygun, Hamdi Dilevurgun, Fuat Bayramoğlu, Gülhane Hastahanesi Başhekimi Dr. General Necmi Ayanoğlu, Dr. Fethi Tezek, Doçent Hüsnü Göksel ve İşçi Sigortaları operatörü Dr. Hüsrev Polat da törende hazır bulunuyorlardı.

Dekorasyon

Eskiden yeniye

Nazan Zadil, AKİS muhabirine, modern şekilde döşenmiş birçok iç dekorasyon desenleri gösterdi, sonra anlatmağa başladı:

"— Hiç şüphe yok ki bir evi, zengin, orta halli veya ucuza mal olan eşya ve malzeme ile döşemek ve her şekilde de zevkli birşeyler elde etmek mümkündür. Ama bence, bütün bu dekorasyonların müşterek vasfı, türk malzemesinden ve türk el işlerinden, türk motiflerinden faydalanmak olmalıdır. Zaten mimaride de eski türk evlerinden ilham almak ve eski türk evlerinde kullanılmış olan fikirleri yenileştirerek kullanmak çok başarılı olmaktadır. Meselâ, eski türk evlerinde, odalarda, ayakkabı çıkarmak için kullanılan parmaklıklı bir yer vardı ki, bugün aynı bölmeyi yeni tip evlerde muhtelif sebeplerle kullanmak hem odanın göze görünüşü, hem de kullanılışı bakımından çok faydalı olabilir.

Gene, eski türk evlerinde mevcut olan ve yüklük, çubukluk, kavukluk, testilik peşkirlik, lâmbalık, tembel deliği gibi isimler alan irili ufaklı dolaplar bugün şık bir şekilde, yeni evlerde kullanılmakta, hem döküntünün ortadan kalkmasını sağlamakta, hem de eve sıcak ve sevimli bir hava vermektedir. Renkli cam kenarlarında motif olarak kullanılan alçı da bugünün vitraylarına güzel ilhamlar vermekte ve sanatçıya eskide yenilik arama zevkini aşılamaktadır.'

İyi bir dekoratör, yi bir mimar çı--ak için, bence, harşeyden evvel, memleketi karış karış dolaşmak, onu tanımak ve ondan ilham almak gerekir. Birçok yerlerimiz henüz keşfedilmemiş veya unutulmuş malzeme hazinesiyle doludur. Meselâ, Türkiyede tam. yüz çeşit mermer vardır, Pembeden yeşile kadar en hârika renkleri taşıyan bu mermerleri ev inşaatının muhtelif yerlerinde veya eşya olarak, mesela masa olarak kullanmak mümkündür. Banyoda, evin antresinde de bu mermerler gayet şık durur. Bunun yanında, memleketimiz en ucuz şekilde kullanılabilecek nefte hasırlar ve çeşitli malzemelerle doludur."

Nâzan Zadil bir süre sustu, elindeki krokileri karıştırmaya başladı. Kendisi, çok yakında açılan Orta Doğu Üniversitesinin süksali sarı vitraylarını yapan genç dekoratör kadındır, iki yıl Almanyada Güzel Sanatlar Akademisine devam ettikten sonra İstanbul Güzel Sanatlar Akademisini bitirmiş ve Ankaranın çok tanınmış, başarılı "Türk El Sanatlarını Tanıtma Derneği"nde gönüllü olarak çalışmaya başlamıştır. Nâzan Zadilin eski türk evleri, türk dekorasyonu, türk kilimleri ve cicimleri hakkında ilgi çekici araştırmaları vardır. Özellikle bunlar üzerinde çalışmakta ve dekore ettiği yerlerde muhakkak türk malzemesi kullanmaktadır.

Zevkli bir oda

Nazan Zadil, krokilerden uzun bir odayı seçti ve AKİS muhabirine, onu nasıl zevkli bir hale soktuğunu anlattı. Zadile göre, usun odayı iki veya üç kısma bölmek ve bir çalışma köşesi, bir oturma ve dinlenme, bir de yemek köşesi meydana getirmek mümkündür. Odayı bölmek' için kullanılan malzeme, çubuklara geçirilmiş hasır, dokuma kumaş, değişik bir el işi olabilir. Zaten şimdi çok moda olan birşey, odaları daha kullanışlı hale getiren paravanalardır, Yalnız bu paravanalar eskisi gibi açılır kapanır olmayıp, düz bir tablo halindedir ve odanın duvarına ve tabanına raptedilerek kullanılmaktadır. Vitraylar ve hattâ pencerelere takılan ve dışardan da gözüken küçük vitraylar son yılların yeni dekoratif buluşları arasındadır ve eve cazibe, sıcaklık, neşe vermektedir.

Yine Nâzan Zadilin dediğine göre; ucuza mal olan zevkli, fakat özelliği bulunan bir oturma odası çok kolaylıkla meydana getirilir. Mesela buldan dokuması ile kaplanmış küçük kare sedirleri yanyana getirip rahat bir kanape gibi kullanmak, aynı zamanda ayrı ayrı kullanmak da mümkündür, Sedirlerin yastıkları kauçuktur. Yay yerine, bunları, piyasada bulunan ve yaylanan, içi boş, sağlam naylon ipler üzerine oturtmak zor değildir. Bu puflar ayaklı olup, modern eşya tip pindedir.

Odaları ışıklandırma meselesi de çok önemlidir. Bu, ayrıca, odalara yeni buluşlar ve yeni fikirler getirir. Meselâ Ankarada Atatürk Sanatoryumunda yapılan ve çok ucuza mal olan ince çubuklu abajurlar odaya çok değişik ve hoş bir ışıklanma vermekte-

Nâzan Zadil
Sihirli parmaklar

dirler. Tahta ve lüle taşları ile şamdanlar ve her çeşit malzemeden yeni abajurlar icadetmek aynı zamanda çok da zevklidir.

Evin duvarları

Evin duvarları, en az, evin tabanı kadar önemlidir. Bu itibarla duvarları da giydirmek, göze sıcak göstermek şarttır. Duvarlara zevkli tablolar asmak, evi derhal güzelleştirir. Yağlıboya yerine güzel ve sanatkârâne siyah-beyaz fotoğraflar kullanmak da çok başardı olmaktadır. Dekoratif panolar aynı şekilde iyi etki yapar. Modern döşenmiş bir eve eski bir tablo hiç de fena gitmez, hattâ hoş durur. Zaten yeni dekorasyon anlayışı eski ile yeniyi karıştırmayı mümkün kırnaktadır.

Çok modern bir evde parça halinde yer yer kullanılmış eski eşya, eski bir sehpa, eski bir vazo vesaire gayet iyi durur ve gözü oyalar, evi yeknasaklıktan kurtarır.

Eşyanın anatomisi vardır ve çok önemlidir, İnsan, oturacağı bir koltuğun güzelliğini, koltuğun temin etti" ği rahatlığa göre ölçmelidir. Kurutulmuş ağacın kullanılması şarttır. Memleketimizde rastladığımız en önemli mesele, fırınlanmış ağacın çok az olu--udur. İlkel şekilde sobalı odalarda kurutulan ağaçlar çoğu zaman, eşya yapıldıktan sonra, kötü sürprizler meydana getirmektedir.

Kadın Devrimi ve Yoklamalar

Jale CANDAN

Geçen haftanın sonunda, mahalli seçimler için, Ankarada yapılan C.H.P. aday yoklamalarında, kadınlar siyasi hayatta nasıl büyük bir gelişme içinde olduklarını göstermişlerdir. C.H.P. nin Ankarada, Belediye Meclisi için yedi ve İl Genel Meclisi için de iki kadın adayı vardı. Banlardan, yekûn olarak, yedi tanesi yoklamaları kazanmış durumdadır. Bu kadın adayların miktarını çoğaltmak mümkündü, fakat kadınlar, oyları fazla dağıtmamak için birbirleri lehine feragat etmişler ve yoklamalarda çok olgun ve seviyeli bir çalışma yaparak başarıya ulaşmışlardır.

Bu, bence, "İşte, İnönünün kadın devrim anlayışına bir misal" diyerek, ikide bir de Büyük Mecliste C.H.P. nin tek bir üyesi bulunmamasını . ileri sürenlere, bu fikirde olmıyan kadınların verdikleri en güzel bir cevaptır.

Bilindiği gibi, C.H.P. nin Onaltıncı Kurultayında, "kadınlar için kontenjan" fikrine bizzat kadınlar itiraz etmişlerdi. Muhtelif zümrelerin meclislerde temsil edilebilmesi için kontenjanlar açmak tâbii lâzımdır ve bu kontenjanlardan, erkekler gibi kadınların da faydalanmaları kadar anlaşılır birşey yoktur. Ancak, ayrıca bir kadın kontenjanının açılması kadınların mücadele kuvvetini kıracak ve onları seçildikleri yerlerde zayıf bırakacaktır ki 1963 Türkiyesinde, siyasetle meşgul olan kadınlar, bunu reddetmişlerdir. Bu, kadın devriminin bu yönde nereye ulaştığını gösterir.

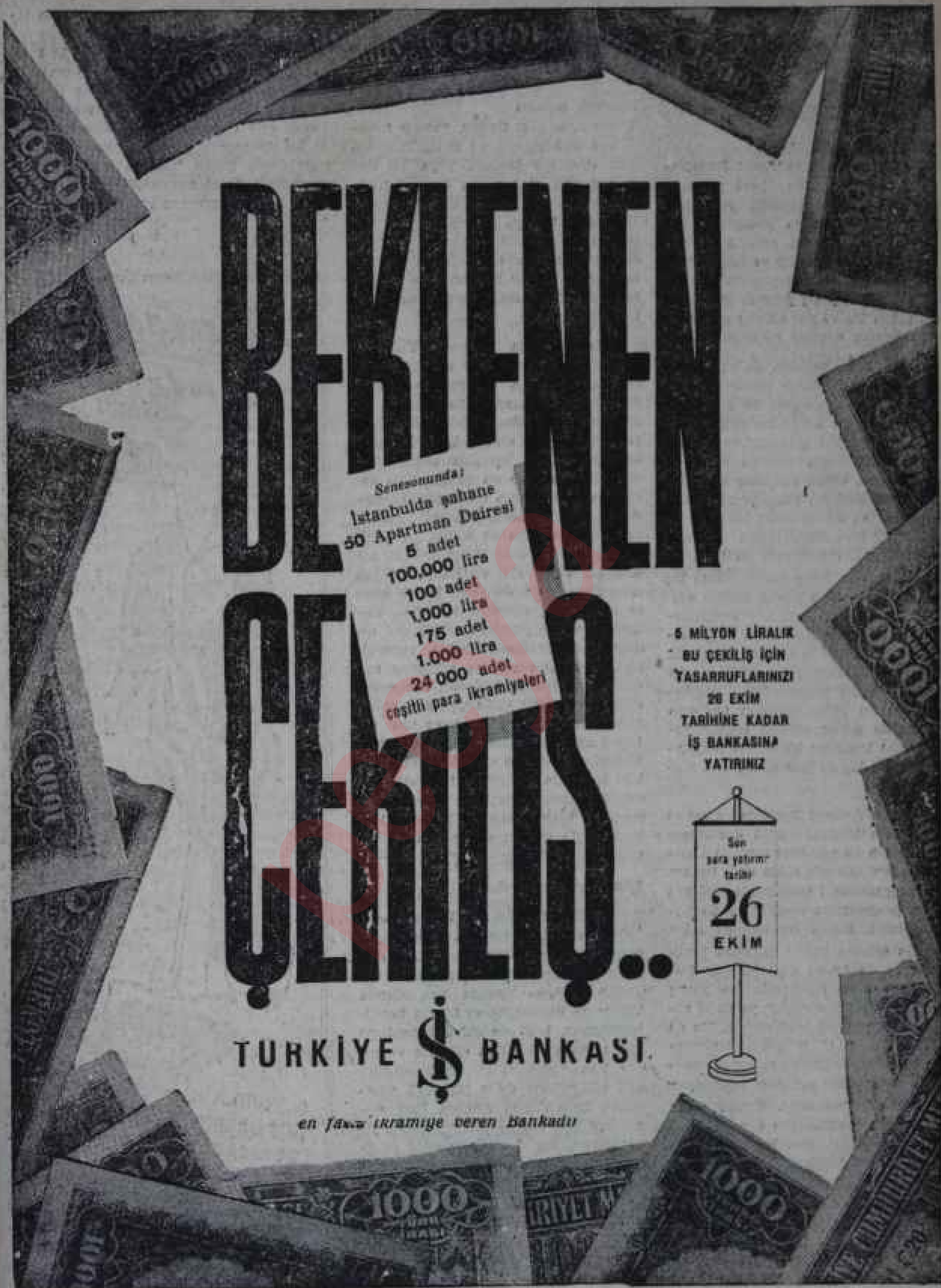
Yalnız şu gerçeği unutmamak gerekir ki, C.H.P. içindeki bu başarı, ancak kadın kollarının kurulması ve kuvvetlenmesi ile mümkün olmuştur. Çünkü teşkilâtlanmıyan kadınların, parti içinde, fert olarak bu mücadeleyi yapabilmeleri çok güçtür. Halbuki bir süredir çıkan söylentiler, yeni Siyasi Partiler Kanun Tasarısında siyasi partiler içindeki kadın ve gençlik kolları hakkında bazı kısıtlayıcı maddeler bulunduğu yolundadır. Kongre yapamıyan, seçmeyen ve seçemiyen bir kadın veya gençlik kolunun mevcudiyetinden bahsetmek elbette ki mümkün değildir. Gerçi bu söylentiler, her defasında, çıkar çıkmaz tekzip edilmiştir ama, suyun altında birşeyin yattığı da muhakkaktır.

Suyun altında yatan ve bir türlü suyun yüzüne çıkamıyan, fakat sinsi sinsi çalışan ana fikir, bence, kadın kollarının taşıdığı mânanın anlatmamasından ileri gelmektedir. Kadın kollarını, hâlâ bir harem-selâmlık açısından ele alan-sathi düşünüş birçok politikacılarımıza ve meseleyi araştırmayan, bilmeyen, kelimelerle ve peşin hükümlerle yetinen bati aydınlarımıza hâkimdir.

Oysa ki kadın kolları, yurdun her tarafında ve tabii teşkilâtlandıkları yerlerde, parti binalarında, kendi aralarında olduğu gibi, ana kademelerle de müşterek toplantılar, müşterek çalışmalar yapmaktadırlar. Kadın kollarından ana kademelere geçen kadınların sayısı gün geçtikte artmakta ve çevre, parti içinde, kadın-erkek, bu müşterek çalışmaya gün geçtikçe daha fazla alışmaktadır. Bu, kadın kollarının yerine getirdiği en büyük hizmetlerden biridir. Çünkü türk toplumu, kadınım ve erkeğini ayırmış ve bunun ıstırabım çekmiş bir toplumdur. Atatürkün en çok üzerinde durduğu toplumsal dert, işte bu dertti!

Başta İngiltere ve Amerika olmak üzere, birçok ileri toplumlarda, siyasi partiler içinde, kadın ve gençlik kolları, işçi kolları gibi kollar vardır. Bunlar hem temsil ettikleri zümrenin meselelerini ana kademelerine duyurur, hem de mensup oldukları siyasi partilerin prensip ve amaçlarını halka daha büyük bir kolaylıkla ulaştırma imkânından faydalanırlar.

Siyasi partilerin ödevi yalnızca seçim yapmak, yalnızca hükümet kurmak değildir. Bunlar aynı zamanda büyük halk topluluklarını uyarmak, onlara siyasi eğitim ve faydalı bir yön vermekle görevlidirler. Bunun için de siyasi partilerin halka, muhtelif zümrelere, aileye, eve inebilecek. kendilerine kan damarı vazifesi görecek olan kollara ihtiyaçları vardır.

(Faal — 6908) — 565

R A D Y O

İdare

Program derdi

Ankara, İstanbul ve İzmir Radyolarının pek yakında yeni program yayınlamak üzere hazırlık yaptıkları geçen hafta sonunda anlaşıldı. Eğer geçen hafta sonunda Ankara Radyosunda Ankara, İstanbul ve İzmir Radyoları idarecilerinin toplandıkları görülmeseydl, bilhassa Ankara Radyosunun geçen kış ve yaz olduğu gibi uyumaya devam edeceği sanılacaktı.

Geçen kışın başında da radyolar büyük vaadler, parlak sözler ve gösterişli basın toplantılarıİle 4 Kasımda kış program devresine girmişlerdi. Bilhassa İstanbul gazetelerine verilen bilgiye göre, başta Ankara Radyosu olmak üzere, bütün radyolar uzun bir zamandan beri kış programlarım hazırlıyorlar ve dinleyicinin bütün ihtiyaçlarını inceledikleri için herkesi memnun etme yoluna gidiyorlardı. Meselâ Ankara Radyosunun geçen kış programlarım 1962 yılının Kasım avı başlarında inceleyenler, gazetelerde okuduklarının hakikaten doğru olduğunu sandılar. Ankara Radyosu, kendi imkânlarına göre sayısı oldukça kabarık kış programları hazırlamıştı ve bu programlardan çoğunun da faydalı şeyler olduğu anlaşılıyordu. Fakat Radyoyu bütün kış takip edenler, işin hiç de öyle olmadığını gördüler.

Aslında, Ankara Radyosu gereken tedbirleri almadan, para durumunu gözetmeden ve personel sayısını attırmadan sırf gösteriş olsun diye bir takım programlar hazırlamaya kalkmış ve bu programları üç-dört ay da yürütebilmişti. Fakat bu üç-dört aylık sürenin sonuna kadar dayanan programlarda da kalite diye bir şey kalmamıştı. Bazı programlar ya yavaş yavaş ortadan silinmişler, ya da el değiştirerek şekilleri bozulmuştu Bu da göstermektedir ki program devresinden önce ban imkânlar sağlamak, sonra da detaylı bir program plânlaması yapmak gerekmektedir. Sonra, geçen kış Ankara Radyosunun büyük bir avantajı da vardı. 1962 kışından önceki yaz, Radyo Müdürü Mahmut öngören programları mümkün olduğu kadar sadeleştirme, hafifleştirme yoıuna gitmiş, kuvveti bilhassa ciddî ve öğretici programlara vermişti. Bu şekilde Radyonun, programlardan önce, yerine getirilmesi gereken işleri ele alınacaktı.

Hastalık hastası

Yine aynı yaz, Radyo, yaptığı hataları açıklamaya ve dinleyicisinden özür dilemeye başladı. Tabiî bu demek değildi ki koskoca Ankara Radyosu hatalarım bu şekilde affettireceğini sansın! Gaye sadece, yapılan hataların Radyo idaresinin de farkında olduğunu ve bunları ortadan kaldırmaya çalışıldığını belirtmek ve ilk defa dinleyiciye önem vererek özür dilemekti.

Aslında o yaz, Radyo, "Yirminci Yüzyıl", açık oturumlar ve Atatürkün nutkundan başka önemli ve kaliteli program yayınlamadı. Zaten yayınlıyamazdı da... Radyo Müdürü bum:n çok iyi farkında olduğu için, hiç özentiye kaçmadan gerçeği açıklamayı, ama bir taraftan da programları etkileyen aksaklıkları ortadan kaldırmayı düşünüyordu. Fakat Müdür Mahmut Öngören en büyük yanlışlığı yaparak, Amerikan Hükümetinin bir davetini kabul etti ve Radyodan yaz sonunda ayrıldı. Ne yazık ki hiç kimse Radyoda programlardan önce aksaklıkların ve plânlamanın önemi olduğunu düşünemedi. Radyo, yukarda açıklanan gaye uğruna takındığı sadelikten 4 Kasım 1962'de birdenbire sıyrıldı ve büyük iddialarla ileri atıldı. Zaten hataları açıklamak ve özür dilemek de bir gelenek haline geldiği ve badirelerin böylece atlatıldığı sanıldığı için Radyoda herkesin içi rahattı! Bu şekilde zaman geçtikçe Radyonun program bakımından kalitesi düştü ve başlangıçta verilen sözler hep boşuna çıktı.

Kim okur, kim dinler !

Mamafih, Radyonun bu hale gelmesinin sebepleri arasında yalnız düşüncesizlik ve Radyo program plânlamasının eksikliği yoktur. Geçen kışın başından itibaren Ankara Radyosunda klikler de başladı. Hem işlerin hesaplanmaması, hem de şahsi kayguların yavaş yavaş ön plâna çıkması ve gecen yaz, "parasızlık, elemansızlık" gibi şikâyetlerle daha bir sürü programın kaldırılması Ankara Radyosunu bugünkü haline getirdi. Şimdi yine basına, kış devresinde yeni programların yayınlanacağı açıklanacak ve dinleyicinin ihtiyaçları gözönünde tutulduğu ileri sürülerek bir takım programların hazırlandığı bildirilecektir!

Bu yıl, Atatürk yılı olarak UNESCO tarafından ilân edilmiştir. Gerçi Türkiyenin hiç bir yerinde bu konu ile ilgili bir faaliyet başlamamıştır. ' Ama Devlet tarafından işletilen Türkiye Radyolarının Atatürk yılı olan 1963 ün sonuna doğru dahi berekete geçip geçmeyeceği belli değildir. Bu, ayıp değil midir? İnsan bu kadar kayıtsız kalabilir mi? Gönül ister ki, önümüzdeki kış devresinde yalnız Ankara Radyosu değil, bütün Türkiye Radyoları geçmişteki hatalarını hafifletecek şekilde başarılı programlar yayınlasınlar.

TİYATRO

İstanbul

Yanlışlıklar komedyası..

Şehir Tiyatrosu, geçen yaz, Rumelihisannda sahneye koyup, topu topu dokuz defa oynamış olduğu Sbakespeare'ln "Yanlışlıklar Komedyası" tu, Beyoğlundaki Yeni Komedi Tiyatrosunda, değişik bir mizansenle, yeniden oynamaktadır.

Değişiklik yalnız mizansende değil, rol dağıtımında da olmuştur: Rumelihisarında , başka başka sanatçılara oynatılan - aslında da başka başka kişiler olan- İkiz uşaklarla İkiz efendiler, şimdi teker aktörle oynanmakta, ikiz uşakların her ikisini de Feridun Karakaya, ikiz efendilerin de her ikisini Fuat İşhan canlandırmaktadır.

Şimdi, buna bakarak, tiyatro meraklıları, açıkhavada oynanmış bir oyunun kapalı salona göre yenibaştan ayarlanması olayı ile mi, yoksa Şehir Tiyatrosunda gerçekten bir yanlışlıklar kömedyasıyla mı karşı karşıya olduklarını sormaktadırlar.

Ortaokul tiyatrosu...

Şehir Tiyatrosu, ilkokul öğrencilerine seslenen Çocuk Tiyatrosundan sonra, şimdi de ortaokul öğrencilerine seslenecek bir tiyatro kurmak kararım vermiştir. Başrejisörün Tiyatro dergisindeki yazışma göre, bu tiyatro Yeni Komedi bölümünde, Saat Dörtbuçuk temsilleri olarak faaliyete geçirilecek, ilk oyunu da -nedense şimdi Tepebaşında, Dram bölümünde başlamış olan- Victor Hugo'nun "Bin Frank Mükafat"ı olacaktır.

Victor Hugo'nun yaşlılık yıllarında yazdığı, yazıldığından 95 yıl sonra, daha geçen yıl sahneye çıkarıldığı ve biraz Fransa Doğu Bölge Tiyatrosunun iyi oyunu, biraz da Hugo'dan yeni bir şey görmenin uyandırdığı merak ve tecessüs sayesinde umumi bir ilgi kazandığı bilinen bu oyunun, Romantizm akımını okuyan öğrencilere "bu akimin canlı bir örneğini sahnede görmek imkânını" vereceği iddia edilmekte ise de Prof. Sabri Esat Siyavuşgil, son fıkralarından birinde, buna şiddetle itiraz etmekte ve bu oyunun ne Hugo'yu, ne de Romantizm akımını layıkıyla tanıtacak nitelikte olmadığım, ortaokul öğrencilerine böyle bir iddia ile sunulmasının da "ayıp" olacağını ileri sürmektedir.

Oyun : "Büyük Kulak" ("La Grande Oreille")
Yazan : Pierre - Aristide Breal.
Çeviren : Füruzan Tekil.
Tiyatro : Arena Tiyatrosu (İstanbul).
Sahneye koyanlar : Yıldırım Önal - Üner İlsever
Dekor : Belgin Gürkanlar.
Kostüm : Selçuk Tollu

Konu : XIV. Louis Fransasının, katoliklerle Protestanları biribirlerine düşürmüş olan, din ve mezhep kavgaları. Yazar, bu kavgaları kendi çıkarlarına değerlendirmesini çok iyi bilen açıkgözleri, politika esnafını, nüfuz simsarlarını ve onların elinde oyuncak olan mevki budalası bir çeşit Mösyö Jourdain'i bize tanıtıyor.

Oynıyanlar : Erhan Gökgücü (Leminou), Esen Güney (Coguet), Bilge Şen (Felicite), Üner İlsever (Blaise), Yıldırım Önal (M. Dupont, Sezer Sezin (İlme Dupont), Aysel Dinmez (Catherine), Alp oyken (Cornabert), İlgi Adalan (Polis Müdürü), Tuncay Erenay (Lepic), Türker Tekin (Trecu), v.s.

Beğendiğim : Yıldırım önalın rahat, yumuşak ve tatlı bir oyunla çok sevimli bir yüz kazandırdığı Mösyö Dupont. Yıldırımın M. Duponfu -birçok rolleri gibi- kolay unutulmıyacaktır. Hele kendisini, yargıç karşısında sanıp, savunduğu sahne... Üner İlseverin, bir inanca körükörüne bağlı kalmanın tipik örneğini veren genç ve uydurma bahçıvan Blaise'deki duygulu, inandırıcı oyunu. İki değerli sanatçının etrafım saran, biribirinden parlak. Devlet Konservatuarından yem çıkmış çiçeği burnunda istidatlar; büyük yaratışlara bir an önce ulaşmak isteğiyle yanan gerçekiİstidatlar: Felicite'ye -ki üçüncü hecedeki "si" yi asla uzatmamak gerekir-'Mollere'ln "ingehue" lerini hatırlatan bir kıvraklık ve sevimlillk kazandıran Bilge Şen; dalavereci iş adamım, ona kılavuzluk eden fırsat düşkünü Noteri, kızı yerindeki Mile Dupont'la evlenmek isteyen cimri Cornabert'i ve tek ayaklı kalmış eski asker Trecu'yü pittoresk tipler halinde yaşatan Erhan Gökgücü, Esen Güney, Alp Öyken ve Türker Tekin. Böyle, bir genç ekipin başrollerin etrafını sardığı İstanbul sahnelerinde hiç görülmemiştir. Nihayet Belgin Gürkanlarla Selçuk Tollunun göz okşayan dekorlarıyla kostümleri...

Beğenemediğim : Sezer Sezime Aysel Dinmezin, yer yer sevimli oyunlarına rağmen, bozuk diksiyonları... Gençkızın sevgilisi Lepic'de Tuncay Erenayın, en ilkel sahne kurallarından habersiz olduğunu gösteren ve göründüğü -hele konuştuğu- sahnelerde oyuna çok zarar veren acemiliği...

Sonuç : Güldürürken düşündürmeyi başaran, güzel bir oyun, gerçek bir komedi ve ana çizgileriyle başardı bir temsil... işaret ettiğim rollerdeki aksamalar giderilirse aylarca afişte kalacağına inandığım bir temsil.

Lûtfi AY

Arenada, "Büyük Kulak"
Herşeyi duyuyor

S İ N E M A

Filmler

"Taş Bebeğim"

Oyun yazan ünlü Tenessee Williama, doğrudan doğruya senaryosunu yazdığı "Baby Doll - Taş Bebeğim" .de, bu defa William Faulkner ile Erskine Caldwell'in roman ve hikâyelerinde anlata anlata bitiremedikleri Güney bölgesi ile o bölgenin kişilerinin yafama serüvenlerinden bir dilimi veriyor. Filmin rejisörü, Hollywood'un kalburüstü sinemacılarından Elia Kazandır. Hikâyenin taşlıca kahramanlarında Karl Malden, Eli wallach, Carroll Baker ve Mıldred Dunnock oynamaktadırlar.

Williams, konuyu bilinen bir üçgen üzerine oturtmuştur: Karı, koca ve âşık. Çevre ' ve çevrenin küçük ayrıntıları ise, bir çeşit süsleme unsuru olarak Kazan elinde ve Kazan tarafından kullanılmaktadır.

Hikâyenin üç kahramanından ikisi güneyli bir kasabanın yerlilerindendir ve kasaba dışındaki büyük bir çiftlikte oturmaktadırlar. Archie (K. Malden) ile genç karısı Baby Doll (C. Baker) arasında ise en azından bir katı tutarında yaş ayırımı vardır. Genç kadın, cinsel bakımdan kocasından sürekli olarak uzak durur. Yaş ayırımı ve kocanın durmaksızın karısı üzerine gereksiz düşmeleri kadını bir çeşit cinsel soğukluğa itmiştir ama, asıl soğukluk, alt-bilincine işlemiş korkudan ileri gelmektedir.

Günlerden birgün kasabaya genç Ve yakışıklı bir yabana (E. Wallach) gelir ve bölgenin sert tepkisine rağmen pamukçuluğa başlar. Archie de pamuk ayırıcılığı yapmakadır, takat Silva daha pratik ve daha teknik olduğundan eski ve gelenekçi Archıe'nin elinden bütün pamuk işlerini alır ve Archie çevrenin güvenini kaybeder. Archie için çevrenin güveni önemli değildir, fakat genç karısı Baby Doll da borçlarını ödeyememesi yüzünden evindeki eşyalarından olunca Archie'ye karşı çıkar. Archie'yi asıl yıkan da bu olur. Cinsel doyumsuzluğun dışında işinin elinden alınışı da gerçek gerilimi sağlamaktadır.

Sonunda Archie, Silva'nın makinelerinin bulunduğu yapıyı kundaklamayı kararlaştırır ve düşündüğünü uygular. Bir toplantı anında yapıyı ateşe verir. Ertesi günü çevrenin tek ayıklama makinesine sahip Archie'nin çiftliğine pamuk getiren arabalar akın etmeye başlar. İlk gelen de işi yüklenmiş Silva'dır. Güneyli çiftçi, gelen işi memnunlukla kabullenir ve bu arada karısı Baby Doll ile yabancı Silva'yı tanıştırır.

Blanche ile Baby Doll

Tennessee Williams'in Kazan eliyle sinemaya aktarılan bir başka ünlü oyunu "A Streetcar Named Desire - İhtiras Tranvayı"nın kadın kahramanı Blanche ile "Baby Doll - Taş Bebeğim"in kahramanı Baby Doll arasında öyle büyük bir ayrım yoktur. Har iki kadın kahraman da -yaş meselesi bir yana bırakılırsa - cinsel doyumsuzluk içindedirler ve bütün itme ve patlamaları bu duyumsuzluktan gelmektedir.

Karl Malden "Taş Bebeğim" de

Usta oyuncular yarışı

dir. "A Streetcar Named Desire - İhtiras Tranvayı" nın erkek kahramanı da "Baby Doll-Taş Bebeğim" in Silva'sına çok benzemektedir.

Silva ile Baby Doll karşı karşıya gelirler. Erkek, önceleri kadına karşı son derece kayıtsızdır. Aklı fikri kundakçıyı arayıp kalmakta ve yapılanın hesabını sormaktadır. Fakat yavaş yavaş kadını "keşfetmeye" de başlar. Baby Doll'un çocuksu, kadınlığa geçme tutkusu ile arayerde duyduğu büyük korku, Silva için çekici olur. Silva'nın giderek elde ettiği ipuçları da erkeği kadına doğru iter. Beylik bir öç yolu olmakla beraber, Silva hem Baby Doll'a sahip olmak ve hem dolanlı bir yoldan Archle'den öcünü almak İçin kadınla yatma yolunu seçer.

Filmin yarısına kadar olan gelişim budur. İkinci yarısında ise herşey olup bitmiştir. Çözüme doğru - tiyatroda olduğu gibi- gittikçe hızlanan bir tempoda hikâye sürdürülmeye başlar: Archie durumu öğrenir, patronu sayılan Silva'nın karısına tecavüzü ile işini yeniden kaybetme - bu aynı zamanda Baby Doll'un da kaybı olacaktır - arasında bocalar. Sonunda aşkı üstün gelir ve silâhına sarıldığı gibi "mütecaviz"i öldürmek amacıyla peşine düşer. Fakat polisler yetişir, Archie kundakçılık suçundan tevkif edilir ve Baby Doll'u terkeden -işini bitirmiş olan - Silva da kendi- yoluna gider.

Archie'nin patlamaları ve sonu yine "İhtiras Tranvayı"ndeki Blanche-'ın patlamaları ve sonuna çok benzemektedir : Çevresindeki kişiler Blanc-

he'nin hasta - bir çeşit topluma karşı ayrıca suçlu - olduğunu bildirirler ve çabaları bir arabaya zor kullanarak bindirir ve götürürler. Archie, de Blanchem durumundadır, o da topluma karşı suçludur, suç işlemiştir ve bir çeşit hastadır. Çevresindekiler onu bir yerden sonra zor kullanarak bir arabaya bindirmekte ve toplumdan uzak tutmaya doğru götürmektedirler. Kazanın işi.

Kazan, bu dumanı tüten tiyatro kaçkını senaryoyu bilinen usta işi sinema diliyle tiyatrodan mumlum olduğu kadar kaçırarak, fakat yine de tiyatro olarak işliyor. Kasaba ve çiftlik evi iki ana mekândır. Kişiler az sayıda ve film bol konuşmalara boğulmuştur. Ama seçtiği oyuncularını idaresi başarılıdır. İki erkek oyuncusu Karl Malden ile Eli Wallach birbir ilden güzel oyun çıkartmaktadırlar. Çaresiz, zavallılığını kendisinin kabullendiği, fakat çevrenin sürekli baskısını duyurduğu Archie için Karl Malden biçilmiş kaftandır. Silva'dı Eli Wallach. yumuşak görünüşlü, fakat hesabi, italyan asıllı sonradan amerikalıyı başarıyla canlandırmaktadır. Aksayan - iki çok iyi oyuncu arasında kalması yüzünden, tabii- Baby Doll'un Carrol Baker'idir.

Hollywood'un en iyi fotoğraf direktörü Boris Kaufmann'la çalışan Elia Kazan "Baby Doll-Taş Bebeğim"de kişilerinin iç ve dış davranışlarında tabiatı da büyük bir rahatlıkla kollanmaktadır ki, filminin özeliklerinden biri de budur. Sürekli bir çatışma ve bunalım içinde olan kişileri sıkıntılı ve yağmur bekleyen bir tabiat izlemekte, herşey olup bittikten sonra ise yağmurla birlikte kişilerde de bir rahatlama başlamakta ve sürüp gitmektedir.

Sinema Kanunu

T. KAKINÇ

Genç milletvekili Suphi Baykam eliyle bugünlerde Büyük Meclise getirilecek olan "Sinema Kanunu" nun ne gibi bir tepkiyle karşılanacağını baştan kestirmek imkânsız. Kanun tasarısı hazırlayıcılarına göre, "sinemacılığımızın ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde gayet bilgili ve dikkatli hazırlanmıştır ve ilk hamle olarak memlekette önümüzdeki beş yıl zarfında ummadığımız derecede ve kalite bakımından bir kalkınmadan" emindirler.

Tasarı, yılda kırk milyon liranın döndürüldüğü bir endüstri dalında şimdiye kadar olan gecikmeleri ve gecikmelerin doğurduğu engelleri, sinemamızın atlatmasına yardımcı olacak mıdır? Tasarıda sinema ile ilgili araçların gümrük indiriminden yararlanması, yerli filmlerin yabancı filmler gösteren sinemalarda da oynatılması zorunluğu ile sansür kurulunun yeniden teşkiline alt maddeler büyük önem taşımaktadır. Terli film yapanlar, tasarıdan yanadırlar. Sinema salonları sahipleri ile getirtici şirketler ise, ilk ağızda tasarıya karşı çıkmışlardır. Çatmışlardır, çünkü yurdumuzdaki sinema salonlarının çoğu getirtici şirketlerin malıdır ve bir çeşit sinema imparatorluğu kurulmuştur. Tasarının asıl büyük sinema salonlarında yılda mutlaka seçme sekiz yerli film oynatma zorunluğunu koyan maddesi, alevi baruta yaklaştırmıştır ve kızılca kiyameti kopartmışlar. Getirtici şirket ve sinema salonları sahipleri tasalının karşısındadırlar, bunun yanı sıra sinema ile ilgili araçların indirimden yararlanman da işlerine gelmemektedir. Bu, yurdumuzda daha çok yeril film çevrilmesi ve eldeki sinema salonlarının —bugün de yerli filmlere tanınan belediye rüsumundaki indirim dolayısıyla— yerli film oynatmaya doğru hızla kaymalarıdır. Hem getirtici ve hem ile sinema salonu sahibi şirketler, yabancı filmler alanının bu şekilde daraltılmasıyla elbette tedirgin olacaklarda.

Baykamın getirdiği tasan sinemamızı gerçekten kalkındıracak mıdır? Ortada olan gerçek şudur: sinemamız yular boyu sürüp giden bir başıboşluk içindedir ve bu gidiş henüz emekleme çağında olan bir endüstri dalı için del hazindir. Tasan kanunlaştığında, herşeyden önce devlet sinemamızın varlığını kabul ediyor ve ciddiye alıyor demek olacaktır ki, beklenen de, istenen de budur.

"BASIN İLÂN KURUMU"

Genel Müdürlük
Cağaloğlu, Türk Ocağı Caddesi No. 1
İstanbul
Telefon : 22 43 84 – 22 43 85
Telgraf Adresi : BASIN KURUMU

ŞUBELER	DIŞ MUHABİRLER	
İstanbul	A.B.D.	İsveç
Ankara	Almanya (Federal)	İsviçre
İzmir	Almanya	İtalya
Adana	Avusturya	Japonya
Bursa	Avustralya	Lübnan
Diyarbakır	Belçika	Macaristan
Erzurum	Bulgaristan	Norveç
Eskişehir	Çekoslovakya	Pakistan
Konya	Danimarka	Polonya
Zonguldak	Fransa	Portekiz
	Hollanda	Romanya
	İngiltere	Yugoslavya
	İspanya	Yunanistan
	İsrail	

(Basın: 17150 A — 11596 — 556

S P O R

İdare

Bir transfer

Atıkara Gençlerbirliği Kulübünün bir memuru, bu haftanın ilk gününde, elindeki üç büyük zarfı adreslerine bırakmak için bir hayli güçlük çekti. İşlerin içyüzünü ve nasıl yürütüldüğünü bildiği için, memur, bu emanetleri, kendi eliyle 1 numaralı sorumlulara vermek istiyordu. Ama bu kişiler makamlarında oturmaktan hoş, Ummayan seyyar kişilerdi. Onun için zarflar, Devlet Bakanlığında da. Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğünde de, Futbol Federasyonunda da çarnâçar iyiniyetli küçük memurlara teslim edildi. Artık dertli Gençlerbirliğinin başları dertte idarecilerine yeniden beklemek düşüyordu. Geçen muamele ise, bu bekleme süresinin boyu hakkında mesut hayallere yer bırakacak bir ölçü sayılmazdı. 2.7.1963 günü bağlayan pek normal bir muamele spor işlerimizin tutumundaki özellikler sayesinde sürüne sürüne bugüne kadar gelmiş ve şu anda da tam bir arap saçına dönmüştü.

Gençlerbirliği bir profesyonel takım besler ama, aslında tam amatör bir kulüptür. Başındakiler sade enerjilerinden, vakitlerinden değil, oldu bitti, keselerinden de harcayagelmişlerdir. Şimdi de nöbette, başkan olarak, Ankara Barosunun iki sevimli avukatı vardır. Bunlardan siyah bıyıklı ve hayli yakışıklı olanı, haftanın başında, işin encamı hakkında belki fayda sağlar umudu içinde, Genel Müdürlüğün akıl hocalığını yapan, Totonun spor la ilgisiz avukatını ziyaret ettiğinde şu pek parlak cevabı aldı:

"— Birader, siz de amma yazmışsınız! Kim okur bu kadar yazıyı!.."

Mesele

Gençlerbirliği, Trabzon İdman Gücü amatör futbolcularından Ergin Gürsesi gözüne kestirmiş, onunla anlaşmış ve 2.7.1963 tarihinde kendi adına bir amatör fişi doldurmuştu. Sonra da Sicil Lisans talimatnamesi gereğince Trabzon İdman Gücüne bu iş için 500 türk lirasını ödemişti.

İşler tabii akışında gidedursun, Kulüp bir de bakmış ki, Ergin Gürses 8.7.1963 tarihinde İzmirin Altay Kulübü ile bir profesyonel futbolcu mukavelesi imzalamış ve transfer ücretini de cebine koymuş bile!.. İş burada da bitmemiş; her Allanın günü başka renkte bir forma giymeğe ziyadesiyle meraklı olduğu anlaşılan bu delikanlı, Altay ile profesyonellik mukavelesi imzaladıktan tam dokuz gün sonra, yani 17.7.1963de, bu defa da Galatasaray Kulübü adına bir amatör fişi doldurmuş ve - lütfen, tarihe dikkat! - Trabzon İdman Yurdu da bu pek normal muamele sonucunda 12.7.1913 tarihinde talimatnameler lâbirenti içinde işine ve dişine uygun düşen maddelere arkasını dayayıp ciddi ve değişmez kararlar sahibi Gürses için Galatasaray Kulübüne "aktarma" muvafakatnamesini - herhalde, bilinmedik bir sebebi vardır! - vermişti. Sar-

pa sardığı anlaşılan transfer ihtilâfı da böylece gün ışığına çıkmıştı.

Spor ve sporla ilgili işlerin büyük sürat istediği bilindiği için, bu işleri düzene koyan mevzuat bu özellik hesaba katılarak hazırlanmıştı. Ancak mevzuat ile, onu yürütmek mevkiinde olan kişiler ayrı ayrı havalar çaldıklarından, bu "ihtilâf, mevsiminde halledilememiş ve Napoli gezisinden dönüşe terkedilmişti.

Bu garip ihtilâfın Merkez Transfer İhtilâf Komitesi yerine vazife gören Hukuk İstişare Heyetinde bir tatlıya bağlanması beklenirken, lâfa, her ne hikmetse Futbol Federasyonu karıştı ve "Profesyonellik Talimatnamesi ile Sicil Lisans talimatnamesine eklenen ve yürürlüğe gireri fıkralar bu delikanlının profesyonel lisansı almasına cevaz vermez. Amatör lisansı ise Genel Müdürlükçe verilir" fetvası ile dosyayı kaptığı gibi Genel Müdürlüğü gönderdi

Bu fetva bir bakıma bir vazifesizlik kararı olmuştur ama, bir bakıma da teknik bir makamdan sâdır olmuş "bu adam profesyonel olamaz" kararıdır. Her ne hal ise, bu çetrefil iş bu hali ile Sicil Lisans Dairesinin üzerine yıkılınca, yük, ilgililere fazlaca ağır gelmiş olmalı ki, onlar da gene yürürlükteki talimatnameler arasından dişlerine ve işlerine uygun madde reçip, "Yooo. bu iş bizim değil. Futbol Federasyonu Merkez İhtilâf komitesinin işi olmak gerekir. Biz okadar ilerisine gidemeyiz. Yol da odur! Ona göre karan, gücü herşeye yeten Genel Müdür versin" dediler.

Mesleği mühendislik olan Genel Müdür, profesyonel itiyatlarının tesiri ile olacak, işi bir çırpıda kesip attı. "Bu genç, para almıştır. Amatör, para alamaz! Aldı mıydı, profesyonel olur. Profesyonel bir sporcuya. amatör lisansı verilemez. Bay Ergin Gürses, buyurun İzmir Altay Kulübüne!"

Böylece, azıcık daha kabaran dosya döndü, yeniden Futbol Federasyonu raflarındaki yatağına yerleşti!..

Haftanın ilk gününde aslı Devlet Bakanlığına ve suretleri Genel Müdürlük ile Federasyona giden mektupta son derece sportif bir karakter taşıyan bu garip transfer hikâyesinin biribirleriyle çelişen talimatnameler karşısındaki karışık durumu anlatılmakta ve Napolide yaptığı incelemelerinden avdet etmiş bulunan Ökten Paşadan bilgili ve âdil bir karar istenmekte idi!..

Çelişmeler

Beden Terbiyesi Kanunu, çalışmaları düzene koyucu mevzuatı hazırlayacak olan mercii belirtmiştir. Talimatname diye ne varsa hepsi orada hazırlanmakadır. Olmamak lâzım ama ne çare, bu talimatnameler arasında gene de çelişmeler olmaktadır. Dumanı üstünde iki ayrı talimatnamede iki ayrı fıkra vardır. Bunlardan biri, "...milli takım namzeti amatörlerin profesyonel lisans almaları Umum Müdürün iznine bağlıdır" demektedir. Peki ama, ya bu izin alınmamışsa?..

Sicil Lisans talimatnamesine elenen fıkra ise daha da enteresandır. Merakla beklenen, bu durumda işin nereye varacağıdır. Şu anda işin bir ucunu, ömürleri spor içinde geçmiş hukukçular, bir ucunu da ziyadesiyle meşhur kadro tutmaktadır.

KÖŞEDEN

Futbolumuz

Vildan Âşir SAVAŞIR

1936 Bertin Olimpiyatlarında ilk maçımızı norveçtilere karşı oynamıştık. Takımımız sahada "Al gülüm, ver gülüm" esasına dayanan bir paslaşma oyunu tutturmuş, ikide bir de rakip kalesinin tâ yakınlarına kadar girmesine rağmen gol atamamış ve 4—0 yenilmişti. Maçı bir türk dostu olan Alman Futbol Federasyonu Reisi ile birlikte seyrediyorduk. Adam bizim üzüntümüzü ve hayretimizi görünce dayanamamış, «Sizin çocuklar doğrusu güzel oynuyorlar ama, futbolda maç kazanmanın ancak gol yapmakla mümkün olduğunu ve hedefin de bu olduğunu bilmiyorlar" demişti.

O tarihten bu yana otuz yıla yaklaşan bir zamanın geçmiş olmasına rağmen, bakıyorum, biz hâlâ ayni noktadayız!..

Gerçi futbolcularımız bugün ağabeylerinden daha kaliteli bir futbol oynuyorlar. Topu çok daha iyi. ve daha büyük ustalıkla kontrol ediyorlar ve futbolun inceliklerini tek tek daha iyi biliyorlar. Takım olarak da zaman zaman, sistem ve taktik lâfları ediyorlar. Ne var ki onların ve idarecilerinin unuttukları husus, bazı küçük ilâvelerle hemen hemen eskilerinkinin ayni.

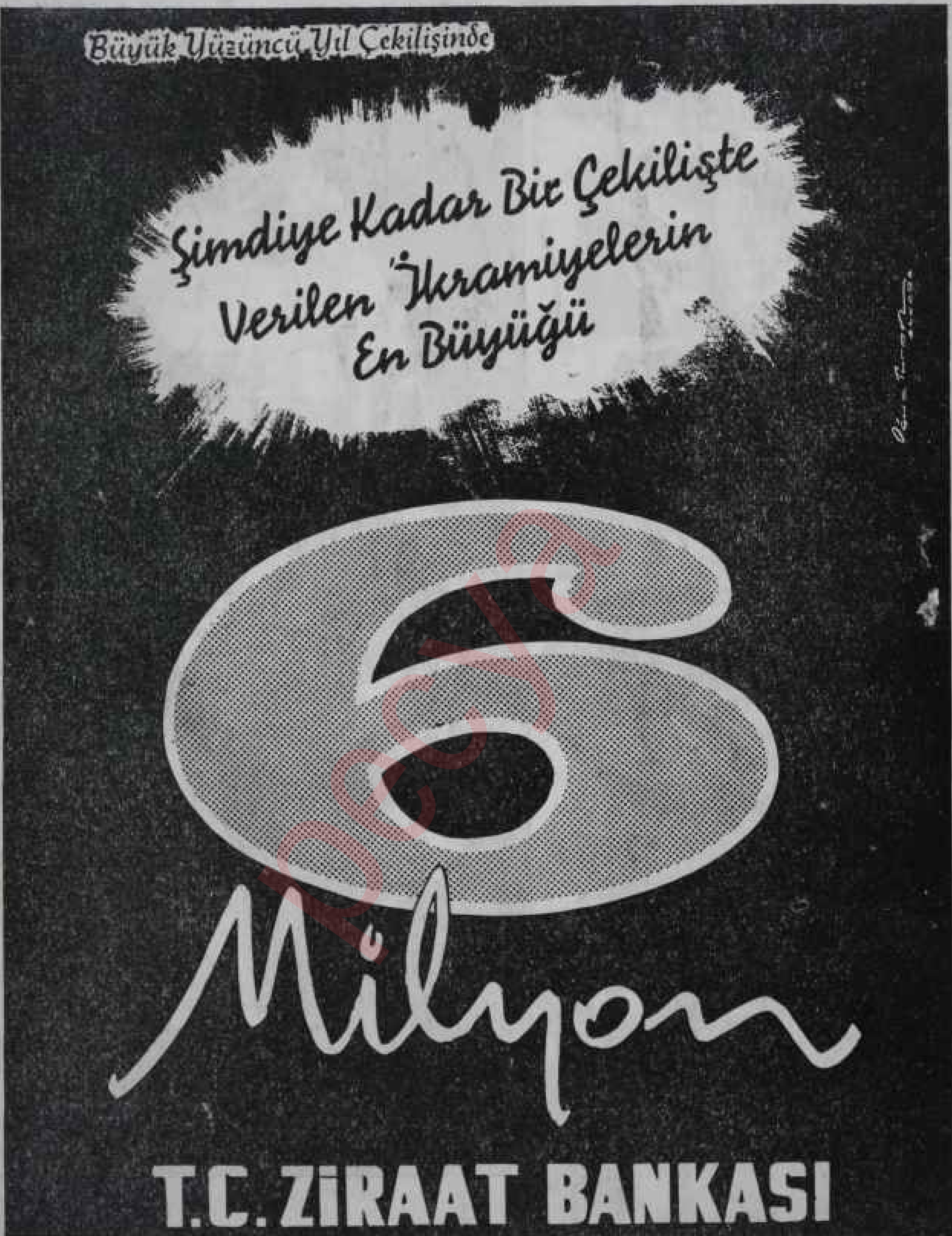
Futbol maçlarım, bir topa ayakları ile alabildiğine sahip ve hakim olmanın, onunla bir jonglör ustalığı içinde oynamanın, her şart altında ona istediği gibi vurabilmenin imtihanının verildiği bir marifet gösterisinden ibaret sanmak yanlıştır. Maçlar, bu meziyetlere ve ustalıklaıa sahip oldukları peşinen kabul edilen kimselerin "gol" denilen neticeye varmak için tek tek ve takım halinde yaptıkları amansız bir mücadele» dir. Onun için, futbol oynamak üzere sabaya çıkan delikanlıya "futbolcu" değil, "futbol oynıyan sporcu" demek lâzımdır.

Bir tarihte, zamanın Futbol Federasyonu Başkam olan U. Yenal ile merak edip biz de maçların fiilen, kaç dakika oynandığım tesbite çalışmıştık. Kronometre tuttuk. Milli kümenin en kaliteli maçlarında ve iki devre boyunca top 30-33 dakikadan fazla oyunda kalmadı. Zamanın çoğu aut, taç atışlarına, kornerlere, ceza vuruşlarına ve bunların icaplarına harcandı. Bugün de bundan daha hızlı oynadığımızı sanmıyorum. Şimdi küçük bir hesap, bizim gençlerin ne için sporcu sayılmayıp futbolcu sayılmaları lâzım geldiğini apaçık gösterecektir.

Futbol maçları - nazari olarak - 15 dakikalık dinlenme payı ile iki 45 dakikalık zaman içinde oynanıyor ve bu süre içinde top, kaleciler hariç, 20 oyuncu arasında çok defa ikişer ikişer paylaşılıyor, ayaktan ayağa aktarılıyor. Nazari olarak 90, hakikatte en çok ve bol keseden 35-10 dakika oynanan oyunda bir oyuncuya top kaç dakikada bir düşer veya düşebilir, hesap edin! Ayrıca top, her seferinde, kendisini kullanan oyuncudan takatin âzamisinin harcanmasını da istemez. Meselenin düğümlendiği nokta, buradadır. Bizim çocuklarımız, sonu "gol" a varacak olan bu 105 dakikaya dağılmış mücadele içinde kendilerine düşecek "effort" için yeter idman kıvamına, kondisyon ve forma sahip bulunmuyorlar.

Olur mu? Siz, kimbilir hangi aralıklarla 20 metrelik sekiz sprinte dayanamayacak, on tanesini uzaktan takip edemiyeceksiniz, üç çalım, bir çatışma ve 10 metrelik bir koşudan sonra dizleriniz çözülüp ayaklarınız tökezleyecek, şut çekemiyeceksiniz, rakibin temposuna dayanamıyacaksınız, bazı meşhur maçlarda olduğu gibi karşı kaleyi unutup kendi kalenize dolacaksınız, sonra da "ben futbol oynuyorum" diye teknik, taktik. atak, kontratak, defans adına koca koca lâflar edeceksiniz. Olur mu?..

ŞİDDETLİ
BAŞ
AĞRILARINA
KARŞI
GRİPİN
başarı ile
kullanılır!
BAŞ VE DİŞ
NEZLE
GRİP
GRİPİN
KİNİNLİ
GRİPİN
GRİPİN
4-29
GRİPİN 4 saat ara ile günde 3 adet alınabilir

(Basım: A — 8019) — 564